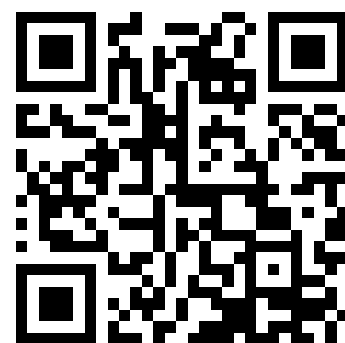

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>





Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1903-1904

m

273

BIBLIOTHEEK KITLV
0065 8797

GELEIDENDE BRIEF.

N^o. 1.

Krachtens Koninklijke machtiging heb ik de eer Uwer Excellentie, ter voldoening aan art. 44 van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië, hiernevens, met de betrekkelijke Nota's van Toelichting, in afschrift te doen toekomen de navolgende contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel of daarmee gelijk te stellen stukken:

1^o. de in 1901 en 1903 gepasseerde verklaringen, waardoor de verhouding tot het Gouvernement van eenige Tamiangsche landschappen nader is geregeld;

2^o. de akten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij het optreden van de nieuwe bestuurders van Salimbau en Sekadau, respectievelijk op 22 December en 16 December 1902;

3^o. het suppletair contract met Panei van 28 Februari 1903, betreffende de opheffing van de waardigheid van radja moeda in dat landschap en de gewijzigde verdeling van de aan het zelfbestuur uitgekeerd wordende schadeloosstelling;

4^o. de akten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij het optreden van de nieuwe bestuurders van Bolang Oeki en Kandhar-Taroena, respectievelijk op 23 Juni en 8 April 1903;

5^o. de met Bangli, Badoeng, Kloengkoeng en Tabanan gesloten overeenkomsten nopens de regeling der grenzen tusschen deze landschappen en Gianjar, respectievelijk gedagteekend 2 Maart 1902, 3 Maart 1902, 7 October 1902 en 2 Februari 1903;

6^o. de akten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij het optreden van de nieuwe bestuurders van Alietta, Soepa, Sawitto en Tjenrana, en van de nieuwe bestuurster van Kassa, respectievelijk op 17 December 1902, 17 December 1902, 10 December 1902, 11 December 1902 en 8 December 1902;

7^o. het nieuwe contract met Banawa (Donggala) van 13 December 1902 en de bij het optreden van den nieuwen bestuurder gepasseerde akte van bevestiging van gelijke dagteekening;

8^o. het nieuwe contract met Koetei van 26 Augustus 1902;

9^o. het nieuwe contract met Pasir van 1 September 1902;

10^o. de verklaringen betreffende de formeele erkenning van Nederlands souvereiniteit afgelegd door de bestuurders van Raja en Panei, gedagteekend 9 November 1902 en 24 September 1903;

11^o. de verklaring en akte van bevestiging, gepasseerd bij het optreden van het hoofd van Bajoe (Atjehsche onderhoorigheden) op 3 Februari 1903;

12^o. de verklaring op 16 December 1901 afgelegd door den bestuurder van Taboendoeng, Batoe Kepedoe, Kambara, Soedoe en Kadoemboe betreffende den afstand van grond ten behoeve van gouvernementsvestigingen in zijn gebied;

13^o. de akten van verband en van bevestiging, gepasseerd bij het optreden van den nieuwen bestuurder van Tabanan op 18 Augustus 1903 en de overeenkomst met Tabanan tot afschaffing van de weduwenverbranding en daarmee overeenkomstige gebruiken van 20 Januari 1904.

De Minister van Koloniën.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

A. E. ELIAS.

Aan
Zijne Excellentie den Minister van Staat, Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.



Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TAMIANG.

VERKLARINGEN.

Nº. 2

Ik ondergeteekende, hoofd van
het landschap verklaar:

Ten eerste: dat het landschap een gedeelte
uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de
heerschappij van Nederland,

dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit
de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den
Gouverneur-Generaal als Hoogst derzelve vertegenwoordiger,
uit wiens handen ik het bestuur over het landschap
. aanvaard.

Ten tweede: dat ik mij in geenerlei staatkundige aanrakingen
zal stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden
van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland
ook mijne vrienden zijn.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen,
die met betrekking tot het landschap door
of namens den resident der Oostkust van Sumatra zijn of zullen
worden getroffen en dat ik in het algemeen alle bevelen zal
opvolgen die mij door of namens den resident der Oostkust van
Sumatra zijn of zullen worden gegeven.

Bovenstaande verklaring is afgelegd, (voorzien van onder-
teekening en beëdigd), door elk der hoofden, wier namen
hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen
bestuurde landschappen en de dagteekeningen van de verkla-
ringen, van de akten, waarbij de hoofden door den vertegen-
woordiger der Indische Regeering in hun ambt zijn bevestigd,
en van de besluiten der Indische Regeering, waarbij die be-
vestiging is goedgekeurd.

Nummer.	Namen van de hoofden die de ver- klaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van be- vestiging.	Dagteekening der bekrachtigings- besluiten.
1	Tongkoe Radja SILANG,	Karang,	16 April 1901,	16 April 1901,	7 December 1902.
2	Tongkoe TJIHIQ,	Soengei Ijoe,	11 Juni 1903,	11 Juni 1903,	5 November 1903.
3	Tongkoe SOETAN MOEDA INDEA KOESOEMA,	Zuidelyk Beneden-Ta- miang,	11 April 1903,	11 April 1903,	Idem.
4	RADJA HOESIN, met den titel van Mangkoe Radja, Regent; tevens voogd van Radja HABESA, onder den naam van KEDJOE- ROEAN MOEDA, minderjarige radja van het landschap,	Zuidelyk Boven-Tami- ang,	Idem.		Idem.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TAMIANG.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 3.

De nieuwe bestuurders der onder de residentie Oostkust van Sumatra ressorteerende landschappen Karang, Soengei Ijoe en zuidelijk Beneden Tamiang (1) hebben bij hunne installatie verklaringen afgelegd als die, welke in den laatsten tijd in het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden in gebruik kwamen en een dergelijke verklaring is ook afgelegd door radja HOESIN,

(1) Uitvoerige mededeelingen omtrent deze bestuurders, in het bijzonder omtrent den bestuurder van Karang, radja SILANG worden aangetroffen in de koloniale verslagen van 1902, kolom 66/67 en 1903 kolom 75.

als regent van het eveneens onder de genoemde residentie ressorteerende landschap zuidelijk Boven Tamiang, tevens voogd van den minderjarigen bestuurder van dat landschap.

Aangezien de overlegging van deze verklaringen, die alle gelijkloidend zijn, geen nut zou hebben, geschiedt de mededeeling daarvan in denzelfden vorm als in 1901, 1902 en 1903 gekozen is bij de overlegging van de hierboven bedoelde Atjehsche verklaring in drie artikelen. (Zie Gedrukte Stukken der Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1900/1901 — 169, n^o. 27; 1901/1902 — 169, n^o. 47 en 1902/1903 — 174, n^o. 29).

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

SALIMBAU.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N^o. 4.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, PANGERAN RATOE GOESTI MOHAMAD OSMAN, van het landschap Salimbau, optredende als Bestuurder van dat landschap, be- loof plechtiglijk :

dat ik aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Neder- landsch-Indië als vertegenwoordiger der Koningin in deze ge- westen gehouwen en getrouw zal zijn en het gebied van Salimbau, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, oplettenheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch-Indisch-Gouvernement zal be- sturen overeenkomstig de wetten en instellingen des lands en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in de met mijne voorgangers gesloten overeenkomsten ;

dat ik te allen tijde genegen zal zijn om mij met dat Gou- vernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten die nader blijken mochten in het belang van land en volk rege- ling te behoeven ;

dat ik alles zal aanwenden wat tot heil en voordeel van het landschap Salimbau kan strekken ;

dat ik niets met raad en daad zal doen, wat in het nadeel van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van zijne onder- hoorigen zal zijn, noch zal gedoogen, dat zulks door anderen worde gedaan, maar dat ik integendeel, ingeval mij zoodanige daden mochten ter oore komen, deze naar mijn beste vermogen afweren en daarvan kennis geven zal aan den meest naastbij zijnden ambtenaar van het Gouvernement ;

dat ik wijders alle verbintenissen, voortvloeiende uit de tusschen het Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten, heilig en getrouw zal nakomen en voorts alles zal doen, wat een getrouw en eerlijk bestuurder en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd en onderteeke- den overstaan van A. J. CH. DE NEVE, resident der Westeraf- deeling van Borneo, en in bijzijn van :

G. F. M. LIEBERT, assistent-resident van Sintang en :
raden MANGKOETA ;
raden LAKSAMANA GOESTI MOHAMAD ADAT, landsgrooten van Salimbau, alsmede van IMAM HADJI OETI MOHAMAD SAPI-I, welke allen hunne handteekeningen, mede hieronder gesteld hebben, terwijl de laatste mij den eed heeft afgenomen.

Geschreven te Salimbau den 22sten December 1902.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de bestuurder van het landschap Salimbau, PANEM- BAHAN HADJI MOEDA AGONG PAKOE NEGARA, op den 31sten Augustus 1902 is overleden en diens oudste wettige zoon PANGERAN RATOE GOESTI MOHAMAD OSMAN bij Gouvernementsbesluit dd. 18 October

1890 n^o. 10 met bekrachtiging van de door wijlen genoemden PANEMBAHAN en de landsgrooten van het landschap Salimbau gedane keuze werd aangewezen als eventueel opvolger in het bestuur van genoemd landschap. En aangezien PANGERAN RATOE GOESTI MOHAMAD OSMAN op heden den 22sten December des jaars 1902 in handen van mij A. J. CH. DE NEVE, resident der Westerafdeeling van Borneo plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft onderteeke- den de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis, zoo wordt voornoemde PANGERAN RATOE GOESTI MOHAMAD OSMAN bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch-Gouvernement plechtig be- vestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Salimbau en zulks onder den naam en titel van GOESTI HADJI MOHAMAD OSMAN.

Ten blijke waarvan hem van deze akte zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goed- keuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Salimbau ten dage en jare voorschreven.

De resident der Westerafdeeling van Borneo,
(w. g.) A. DE NEVE.

In tegenwoordigheid van mij,
Assistent-resident van Sintang,
(w. g.) G. F. M. LIEBERT.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 10den Maart 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) PAULUS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — 201.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SALIMBAU.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 5.

Op 31 Augustus 1902 overleed de bestuurder van het onder de residentie Wester Afdeeling van Borneo ressorteerende landschap Salimbau, PANEMBAHAN HADJI MOEDA AGONG PAKOR NEGARA. Hij werd opgevolgd door zijn oudsten wettigen zoon PANGEBAN RATOR GOESTI MOHAMAD OSMAN onder den naam en titel van GOESTI HADJI MOHAMAD OSMAN.

De bij de installatie van laatstgenoemde op 22 December 1902 gepasseerde akten van verband en van bevestiging worden hierbij overgelegd.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SEKADAU.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N^o. 6.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, PANGERAN RATOE SRI NEGARA, van het landschap Sekadau, optredende als bestuurder van dat landschap, beloof plechtiglijk:

dat ik aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten gehouwen en getrouw zal zijn en het gebied van Sekadau, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, oplettendheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen overeenkomstig de wetten en instellingen des lands en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in de met mijne voorgangers gesloten overeenkomsten;

dat ik te allen tijde genegen zal zijn om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten, die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven;

dat ik alles zal aanwenden wat tot heil en voordeel van het landschap Sekadau kan strekken;

dat ik niets met raad en daad zal doen, wat in het nadeel van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van zijne onderhoorigen zal zijn, noch zal gedoogen, dat zulks door anderen worde gedaan, maar dat ik integendeel, ingeval mij zoodanige daden mochten ter oore komen, deze naar mijn beste vermogen afweren en daarvan kennis geven zal aan den meest naastbij zijnden ambtenaar van het Gouvernement;

dat ik wijders alle verbintenissen, voortvloeiende uit de tusschen het Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten, heilig en getrouw zal nakomen en voorts alles zal doen, wat een getrouw en eerlijk bestuurder en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd en onderteeke ten overstaan van A. J. CH. DE NEVE, resident der Westerafdeeling van Borneo en in bijzijn van W. C. VAN DER MEULEN, controleur van Sanggau en Sekadau, van:

PANGERAN HADJI MANGKOE SOEMA NEGARA;
PANGERAN FERDANA MANTRI;
RADEN DJIWA KOESOEMA;
KIAI MAS SOETA LAKSANA;
KIAI MAS MARTA DIPA;
KIAI MAS SOETA DI LAGA,
landsgrooten van Sekadau, alsmede van IMAN HADJI ACHMAD, welke allen hunne handteekeningen mede hieronder gesteld hebben, terwijl de laatste mij den eed heeft afgenomen.

Geschreven te Sekadau, den 16den December 1902.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de bestuurder van het landschap Sekadau, PANEMBAHAN MOHAMAD KESOEMA NEGARA, op den 31sten Juli 1902 is overleden en diens oudste wettige zoon PANGERAN RATOE SRI NEGARA bij Gouvernementsbesluit dd. 30 Januari 1884 n^o. 13, met bekrachtiging van de gedane volkskeuze werd aangewezen als eventueel opvolger in het bestuur van genoemd landschap.

En aangezien PANGERAN RATOE SRI NEGARA op heden 16 December des jaars 1902 in handen van mij, A. J. CH. DE NEVE, resident der Westerafdeeling van Borneo, plechtig heeft beeedigd en te mijnen overstaan heeft onderteeke de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis, zoo wordt voornoemde PANGERAN RATOE SRI NEGARA bij deze door mij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Sekadau en zulks onder den naam en titel van PANEMBAHAN ACHMAD SRI NEGARA, ten blijke waarvan hem van deze akte zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Sekadau ten dage en jare omschreven.

De resident der Westerafdeeling van Borneo,

(w. g.) A. DE NEVE.

In tegenwoordigheid van mij,

(w. g.) v. D. MEULEN,

Controleur van Sanggau en Sekadau.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 10den Maart 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements Secretaris,

PAULUS.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — 201.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SEKADAU.

NOTA VAN TOELICHTING.

Nº. 7.

Op 31 Juli 1902 overleed de bestuurder van het onder de residentie Westerafdeeling van Borneo, ressorteerende landschap SEKADAU, PANEMBAHAN MOHAMAD KESOEMA NEGARA. Als zijn opvolger is opgetreden zijn oudste wettige zoon, PANGEBAN RATOR SRI NEGARA, die op 16 December 1902 in zijne waardigheid is be-

vestigd, onder den naam en titel van PANEMBAHAN ACHMAD SRI NEGARA.

De bij zijne installatie gepasseerde akten van verband en van bevestiging worden hierbij overgelegd.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PANEL.

SUPPLETOIR CONTRACT.

N^o. 8.

Aangezien het wenschelijk wordt geacht de waardigheid van radja Moeda in het landschap Panei op te heffen en aan het hoofd van de soekoe radja evenals van de andere soekoes een landsgroote te plaatsen met den titel van datoek;

Zoo is op heden den 28sten Februari 1903 tusschen ons GERARD SCHAAP, resident der Oostkust van Sumatra, handelende in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Tongkoe BANDAARA, bij ziekte van soetan MANGIDAR ALAM, vorst van Panei, waarnemend bestuurder van dat landschap, en datoek KELANA PORTA, datoek ORANG KAJA MOEDA, datoek ORANG KAJA PANEI en datoek WAN BONGSON, landsgrooten van het landschap Panei, onder nadere goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, overeengekomen als volgt:

Artikel een.

De waardigheid van radja Moeda in het landschap Panei wordt opgeheven.

Artikel twee.

De door het Gouvernement ingevolge artikel 2 van het op 21 November 1875 met het inlandsch zelfbestuur van Panei gesloten contract aan dat zelfbestuur uitbetaald wordende schade-loosstelling voor den afstand van het recht tot het heffen van belastingen, wordt met ingang van 1 Januari 1903 verdeeld als volgt:

aan den soetan.	f	5830	's jaars
„ het hoofd van de soekoe radja		480	„
„ „ „ „ „ „ Panei I		480	„
„ „ „ „ „ „ Panei II.		480	„
„ „ „ „ „ „ Aroe		480	„

Te zamen. . . f 7750 'sjaars.

Gedaan te Medan, ten dage en jare voorschreven en opge-
maakt in viervoud.

Stempels en handteekeningen *De Resident der Oostkust*
van den soetan en landsgrooten *van Sumatra,*
van Panei. *(w. g.) G. SCHAAP.*

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den
26sten April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PANEI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 9.

De opheffing in het landschap Panei (residentie Sumatra's Oostkust) van de waardigheid van Radja MOEDA, welke opheffing is gepaard gegaan met de uitbreiding van het aantal soekoehoofden met één, heeft het sluiten van het hierbij gevoegde suppletoire contract noodzakelijk gemaakt, waarbij de verdeeling is gewijzigd van de door het Gouvernement, ingevolge art. 2 van het op 21 November 1875 met Panei gesloten

contract, (1) aan het zelfbestuur uitbetaald wordende schade-loosstelling voor den afstand van het recht tot het heffen van belastingen.

(1) Zie gedrukte stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zitting 1876/1877, — 101, n^o. 10.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BOLANG OEKI.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N^o. 10.

**AKTE VAN VERBAND van den opgetreden radja van
Bolang-Oeki.**

Ik HASSAN VAN GOEBAL, radja van Bolang Oeki beloof plechtig, dat ik aan de Koningin der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten gehou en getrouw zal zijn en het landschap Bolang-Oeki dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen met allen ijver, alle oplettendheid en toewijding voor en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen overeenkomstig de instellingen en wetten des lands:

dat ik de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten heilig en getrouw zal nakomen.

dat ik te allen tijde genegen zal zijn, om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten, die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven en dat ik voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk radja en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en ondertekend ten overstaan van ANTON CHRISTIAAN VEENHUYZEN, controleur der afdeeling: „de landschappen gelegen tusschen de Minahassa en de afdeeling Gorontalo,” daartoe gemachtigd door den resident van Menado en in bijzijn van de navolgende mantris.

Stempel en handteekening van radja van Bolang-Oeki Hassan van Goebal, zoomede de handteekeningen van zijne mantris.

*Ten overstaan van mij, controleur der afdeeling, „de landschappen
gelegen tusschen de Minahassa en de afdeeling Gorontalo”,*

(w. g.) A. C. VEENHUYZEN.

**AKTE VAN BEVESTIGING van HASSAN VAN GOEBAL
als radja van Bolang-Oeki.**

Nademaal door de hoofden en de bevolking van Bolang-Oeki tot radja van dat landschap is gekozen, HASSAN VAN GOEBAL.

En aangezien HASSAN VAN GOEBAL op heden den 23sten Juni 1903 in handen van mij ANTON CHRISTIAAN VEENHUYZEN, controleur der afdeeling „de landschappen gelegen tusschen de Minahassa en de afdeeling Gorontalo”, daartoe gemachtigd door den resident van Menado plechtig heeft beëdigd en te mijnen overstaan heeft bezegeld en ondertekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis.

Zoo wordt voornoemde HASSAN VAN GOEBAL bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië vanwege en in naam van meergenoemd Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van radja van Bolang-Oeki onder den naam en titel van HASSAN VAN GOEBAL, PADOEKA radja van Bolang-Oeki.

Aldus gedaan te Bolaang-Oeki ten dage en jare voorschreven.

*De controleur der afdeeling, „de landschappen gelegen tusschen
de Minahassa en de afdeeling Gorontalo”,*

(w. g.) A. C. VEENHUYZEN.

Deze akte van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 27sten October 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH,

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 -- 1904. — **201.**

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BOLANG OEKI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 41.

De radja van het onder de residentie Menado ressorteerende landschap Bolang Oeki, WILLEM ABADIE VAN GOEBAL, wegens voortdurende ongesteldheid eervol uit zijn ambt ontslagen, (zie kolom 81 Koloniaal Verslag 1902), werd op 23 Juni 1903 op-

gevolgd door zijn oudsten zoon HASSAN VAN GOEBAL. De bij zijne installatie gepasseerde akten van verband en van bevestiging worden hierbij overgelegd.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

KANDAAR (KANDHAR)-TAROENA.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N^o. 12.

AKTE VAN VERBAND van den opgetreden radja van Kandaar-Taroena.

Ik, **MARKUS MOHONIS DOEMALANG**, radja van Kandaar-Taroena, beloof plechtig,

dat ik aan de Koningin der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten gehouwen en getrouw zal zijn, en het landschap Kandaar-Taroena, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, alle oplettendheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen overeenkomstig de instellingen en wetten des lands;

dat ik de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten heilig en getrouw zal nakomen;

dat ik te allen tijde genegen zal zijn, om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten, die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven en dat ik voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk radja en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onteekend ten overstaan van **ENGELBERTUS ELIZA WILLEM GERARDS SCHRÖDER**, controleur der afdeeling Sangi- en Talauereilanden, daartoe gemachtigd door den resident van Menado en in het bijzijn van de navolgende mantri's.

Stempel en handteekening van den radja van Kandaar-Taroena, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Ten overstaan van mij:

De controleur der afdeeling Sangi- en Talauereilanden,
(w. g.) **SCHRÖDER.**

AKTE VAN BEVESTIGING van MARKUS MOHONIS DOEMALANG als radja van Kandaar-Taroena.

Nademaal door de hoofden en de bevolking van Kandaar-Taroena tot radja van dat landschap is gekozen: **MARKUS MOHONIS DOEMALANG.**

En aangezien **MARKUS MOHONIS DOEMALANG** op heden den 8sten April 1903 in handen van mij **ENGELBERTUS ELIZA WILLEM GERARDS SCHRÖDER**, controleur der afdeeling Sangi- en Talauereilanden,

daartoe gemachtigd door den resident van Menado plechtig heeft beëdigd en ten mijnen overstaan heeft bezegeld en onteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis.

Zoo wordt voornoemde **MARKUS MOHONIS DOEMALANG** bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van wege en in naam van meergenoemd Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van radja van Kandaar-Taroena onder den naam en titel van **MARKUS MOHONIS DOEMALANG**, **PADOEKA** radja van Kandaar-Taroena.

Aldus gedaan te Taroena ten dage en jare voorschreven.

De controleur der afdeeling Sangi- en Talauereilanden,
(w. g.) **SCHRÖDER.**

In tegenwoordigheid van ons,
De President van den Landraad,
(w. g.) **F. C. HEKMEYER.**

De waarn. aspirant-Controleur,
(w. g.) **VAN DONGEN.**

De djogoegoe van Kandaar,
(w. g.) **SONTA.**

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Juni 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) **W. ROOSEBOOM.**

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) **C. B. NEDERBURGH.**

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) **DE GROOT.**

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

KANDAAR (KANDHAR)-TAROENA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 13.

Op 30 November 1902 overleed de radja van Kandaar-Taroena (afdeeling Sangi en Talauer-eilanden, residentie Menado) SALMON DOEMALANG. Tot zijn opvolger werd door de hoofden en bevolking gekozen MARKUS MOHONIS DOEMALANG, die op 8 April 1903 in

zijne waardigheid van radja werd geïnstalleerd. De bij die gelegenheid gepasseerde akten van verband en van bevestiging worden hierbij overgelegd.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

BANGLI.

CONTRACT.

N^o. 14.

OVEREENKOMST,

onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen: JOHANNES ESCHBACH, Resident van Bali en Lombok en DEWA GDE TANGKEBAN, radja van Bangli en de landsgrootten aldaar:

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om ter voorkoming van verdere moeilijkheden en geschillen onder de grensdessa's het grondgebied van het Gouvernementslandschap Gianjar nader af te bakenen zoo is tusschen bovengenoemde partijen overeengekomen de grenzen tusschen Gianjar en het zelfbesturende landschap Bangli vast te stellen zooals zij hieronder omschreven en op de aan deze acte gehechte kaarten zijn afgebeeld, te weten:

Van af de rivier Melangit naar het westen en noordwesten tot aan de rivier Pékrisan:

a. tusschen de desa's Blahpané-Kaléran (Gianjar) en Goeliang-Kanginan (Bangli), eene denkbeeldige lijn gaande over tamelijk hooge sawahdijken van af den rechteroever van de rivier Melangit tot aan den oostelijken rand van het van laatstgenoemde desa komende ravijn, zijnde op de uiteinden van die lijn steenen palen geplaatst; vervolgens evenbedoeld ravijn tot zijne vereeniging met de rivier Beloeloeng;

b. tusschen de desa's Doekoeh en Boekit-Tjeleng (Gianjar) en Goeliangkawanan (Bangli); eene denkbeeldige gebroken lijn samenvallende met sawahdijken en bestaande uit twee rechte stukken, waarvan het eerste loopt van het sub *a* bedoelde vereenigingspunt van het ravijn met de rivier Beloeloeng tot den voet van den heuvel Baroeng Oeloe en het tweede van daar tot het riviertje Grémbéngan, zijnde deze gebroken lijn vastgelegd door drie steenen palen, één op den rechteroever van de Beloeloeng, één aan den zuidelijken voet van den heuvel Baroeng Oeloe en één op den linkeroever van de Grémbéngan; en verder zuidwaarts dit riviertje tot aan het punt waar de waterleiding genaamd „tlabah Djagaprang” daarin valt;

c. tusschen de desa's Djagaprang, Boekit-Djangkrik en Boekit-Batoe (Gianjar) en Goeliang-Kawanan en Boenoetin (Bangli):

de sub *b* bedoelde en bezuiden de heuvels Batoe-Madeq, Djati en Sabi loopende waterleiding „tlabah Djagaprang” van af het riviertje Grémbéngan tot de rivier Sangsang; met bepaling:

dat de halve opbrengst van het sawahveld genaamd „tjarik Betara” aan den voet van den heuvel Djati strekken zal tot onderhoud van den daarop staanden tempel;

d. tusschen de desa's Selat, Gitgit en Endjoeng (Gianjar) en Boenoetin Tanggahan, Betiting en Bangoen-Lemah-Kanginan (Bangli); de rivier Sangsang; een deel van den weg van Gitgit naar Boenoetin begrepen tusschen de rivieren Sangsang en Betiting; de rivier Betiting; eene denkbeeldige rechte lijn gaande over twee op den lalang-heuvel nabij Gitgit geplaatste steenen palen van af haar snijpunt met de rivier Betiting tot aan de rivier Daäh en verder noordoostwaarts deze rivier Daäh; met bepaling:

N^o. 201. 14—15.

dat het aan de Banglische onderdanen te allen tijde vrij zal staan in den tempel op evenbedoelden heuvel, bekend onder den naam van „pocra Tegal-Lalang”, ongehinderd hunne godsdienstplechtigheden te vieren;

e. tusschen de desa's Endjoeng Sloeli en Kabetan (Gianjar) en Bangoen-Lemah (Bangli);

de sub *d.* genoemde rivier Daäh tot aan den steenen grens-paal staande op haren rechter oever in een terreinplooi ten noordoosten van de dessa Kabetan;

f. tusschen de desa's Kabetan (Gianjar) en Madangan Klodan (Bangli):

eene denkbeeldige rechte lijn van den sub *c* bedoelden steenen grens-paal westnoordwestwaarts naar den steenen paal op den linkeroever van de waterleiding genaamd „tlabah Pekarangan”, van daar noordwaarts deze waterleiding tot den steenen paal op eene met lalang begroeide hoogte bezijden de leiding, vervolgens eene gebroken denkbeeldige lijn uit twee rechte stukken bestaande en samenvallende met sawahdijkjes waarvan het eerste loopt van laatstbedoelden steenen paal naar den steenen paal op den weg van Kabetan naar Madangan Klodan en het tweede van hier naar den steenen paal op den linkerrand van het uit laatstgenoemde desa komende ravijn, en eindelijk dit ravijn tot zijne vereeniging met het uit het noordwesten komende en beoosten de desa Soät gelegen ravijn;

g. tusschen de desa's Soät (Gianjar) en Bonnjoeh Benawa en het gehucht Njoeh-Moeloeng (Bangli):

het sub *f* bedoelde en beoosten de desa Soät loopende ravijn, de zuidelijkste droge gracht (verdedigingswerk), welke dit ravijn verbindt met de beoosten het gehucht Njoehmoeloeng vloeiende waterleiding van Siangan, de waterleiding van Siangan; de gracht (verdedigingswerk) bezuiden meergenoemd gehucht Njoehmoeloeng, welke evenbedoelde waterleiding vereenigt met het ravijn bewesten dat gehucht gelegen en eindelijk dit ravijn tot zijne vereeniging met de rivier Pekrisan; wordende hierbij aangegeekend, dat de beoorden de sub *f* en *g* omschreven grenzen gelegen desa's en gehuchten met name Madangan-Klodan Madangan-Kaléran, Bonnjoeh Benawa, Njoehmoeloeng Semita, Pénembahan, Padpadan, Melajang Goemantring en Pétak, welke in de maand Januari 1900 door partij ter andere zijde op Gianjar veroverd zijn, aan haar worden afgestaan onder voorwaarde, dat die desa's en gehuchten weder teruggegeven en bij het Gouvernementslandschap Gianjar gevoegd zullen worden, wanneer het bezit daarvan door Bangli mocht blijken schadelijk te zijn voor de irrigatie van de bezuiden daarvan gelegen en tot Gianjar behorende sawahvelden.

II. Van af het sub I *g* bedoelde vereenigingspunt van het ravijn bewesten het gehucht Njoeh-Moeloeng met de rivier Pekrisan noordwaarts tot de zuidgrens van het aan Kloengkoeng onderhoorige district Tampaksiring;

tusschen de desa's Tjemadik, Pesalakan, Pengemboengan, Sanding en Tegal-Saät (Gianjar) en Njoeh-Moeloeng, Semita, Melajang en Gocmantring (Bangli): de zoeven genoemde rivier Pekrisan.

III. Van af de noordgrens van het sub II bedoelde district Tampaksiring noord en vervolgens westwaarts:

a. tusschen de desa's Poepoewan, Moembi, Biloekan en Préjan (Gianjar) en Malet (Bangli): de rivier Lengis;

b. tusschen de desa's Préjan, Apoeh, Pisang Led, Teboewana en Poewakan (Gianjar) en Sekaan, Bonjoh, Aboewan en Banoewa (Bangli) een neutrale boschstrook (Kwalonan), die van weerszijden onontgonnen zal worden gelaten.

Aldus overeengekomen en vastgesteld op heden den 2den Maart des jaars 1902 en vervolgens met onze handteekening en ons zegel bekrachtigd.

De Resident van Bali en Lombok,
(w. g.) J. ESCHBACH.

Stempel en handteekening van den radja van Bangli zoomede de handteekeningen van zijne landsgrooten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 12den April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get). DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BADOENG.

CONTRACT.

N^o. 15.

OVEREENKOMST,

onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen: JOHANNES ESCHBACH, resident van Bali en Lombok en GOESTI NGOERAH PAMETJOETAN en GOESTI GEDE NGOERAH DENPASAR, radja's van Badoeng en de landsgrooten aldaar.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om ter voorkoming van verdere moeielijkheden en geschillen onder de grensdesa's het grondgebied van het Gouvernementslandschap Gianjar nader af te bakenen, zoo is tusschen bovengenoemde partijen overeengekomen de grenzen tusschen Gianjar en het zelfbesturende landschap Badoeng vast te stellen zooals zij hieronder omschreven en op de aan deze akte gehechte kaart is afgebeeld, te weten:

a. tusschen de desa's Djagapati (Gianjar) en Auggabaja en Pemanis (Badoeng) de waterleiding genaamd „tlabah Melajoe”, loopende langs de westelijke grens van het tot Gianjar behorende waterschap (soebak) Boen en eene zijleiding van voornoemde tlabah Melajoe tot waar zij in de bewesten de desa Djagapati stroomende rivier Seloeloeng valt, zijnde ter plaatse waar deze grens aanvangt, de zijleiding zich van de hoofdleiding afscheidt en verder met de Seloeloeng vereenigt steenen palen opgericht; de rivier Seloeloeng van af dit vereenigingspunt tot aan de droge gracht (verdedigingswerk) samenvallende met den zuidelijken rand van de desa Djagapati; evenbedoelde gracht, de zuidelijke en een deel van den oostelijken rand van genoemde desa tot de droge gracht (verdedigingswerk) van af de desa oostwaarts dwars over sawahs aangelegd; eindelijk deze gracht tot aan de van het noorden komende waterleiding genaamd „tlabah Batoeboelan”;

b. tusschen de desa's Tegaldjaja, Batoeboelan uit de wijken (bandjars) Piakan, Pagoetan, Sraja, Tamoe, Dendjalan, Batoeboelan, Kalah, Toeboeh, Kapal, Tegaha, Mengoentoer en Sasih bestaande en Lembeng (Gianjar) en de desa's en wijken Pemanis, Taman, Laplap, Pemaloekan, Boewadji, Bekoel, Tohpati Kertadjiwa en Biaoeng (Badoeng);

de sub a bedoelde „tlabah Batoeboelan” waarvan het zuidelijke deel langs de oostelijke grenzen van de desa Pemanis, de wijk Taman en de desa Laplap loopt, tot haar vereenigingspunt met eene van de desa Laplap komende waterleiding; deze waterleiding tot aan hare samenvloeiing met eene tweede bezuiden daarvan en mede van Laplap komende waterleiding, vervolgens van af dit vereenigingspunt laatstbedoelde leiding tot den desarand, zijnde op beide bovenvermelde vereenigingspunten en ter plaatse waar de tweede leiding de desa Laplap verlaat, steenen palen opgericht; de oostelijke randen van de desa Laplap en de bandjar Pemaloekan tot den steenen paal op den linkeroever van eene van bandjar Pemaloekan komende leiding; van daar oostwaarts deze leiding en een sawahdijk tot aan den steenen paal op den rechteroever van de rivier Boeloeh; deze rivier Boeloeh tot den steenen paal op haren rechter oever en op het noordelijkste punt van de tegalvelden genaamd „tegal Sema”,

een levende pagger en de oostelijke randen van de desa's Bekoel en Tohpati tot den levenden pagger aan den noordkant van een beoosten Tohpati gelegen lalangveld deze levende pagger, die het tot Tohpati behorende lalangveld omsluit en door twee steenen palen is vastgesteld; de oostelijke randen van de desa's Tohpati en Kertadjiwa tot den levenden pagger, welke de sawahs van Kertadjiwa (Badoeng) en Mengoentoer (Gianjar) scheiden; deze levende pagger, vervolgens noordwaarts eene waterleiding tot aan de rivier Boeloeh, zijnde dit grensgedeelte door twee aan de uiteinden daarvan geplaatste steenen palen nader bepaald; de rivier Boeloeh tot waar deze den rand van de desa Biaoeng ontmoet, alwaar een steenen paal is opgericht; van daar de rivier Boeloeh en de oostelijke rand van de desa Biaoeng, daarna noordwaarts tot de rivier Boeloeh (hier meer bekend onder den naam „toekad Biaoeng”), een levende pagger nader bepaald door twee op de uiteinden daarvan staande steenen palen; eindelijk tot aan het strand successievelijk de rivier Biaoeng, eene levende pagger en twee rechte sawahdijken, welke pagger en dijken zijn vastgelegd door vier steenen palen, waarvan een aan den rechteroever van meerbedoelde rivier en één aan het strand geplaatst.

Voorts komen partijen overeen om voor de instandhouding van de levende paggers, welke de grenzen tusschen de beide landschappen uitnaken, te zullen doen zorg dragen.

Aldus overeengekomen en vastgesteld op heden den 3den Maart des jaars 1902 en vervolgens met onze handtekening en ons zegel bekrachtigd.

(w. g.) J. ESCHBACH.

(w. g.) GOESTI NGOERAH MADE AGOENG,
nieuw opgetreden radja van Denpasar.

(„) GOESTI NGOERAH PAMETJOETAN,
radja van Pametjoetan.

(„) GOESTI NGOERAH GEDE KASIMAN.

(„) GOESTI GEDE BLALORWAN.

(„) GOESTI GEDE DJAMBE.

Voor legalisatie van bovenstaande handmerken van GOESTI NGOERAH MADE AGOENG, nieuw opgetreden radja van Denpasar; GOESTI NGOERAH PAMETJOETAN, radja van Pametjoetan; GOESTI NGOERAH GEDE KASIMAN; GOESTI GEDE BLALORWAN en GOESTI GEDE DJAMBE, landsgrooten van Badoeng; zijnde bij de ondertekening GOESTI NGOERAH PAMETJOETAN vertegenwoordigd door GOESTI NGOERAH MADE.

De controleur van de politieke aangelegenheden,

(w. g.) SCHWARTZ.

De tolk,

(w. g.) G. KORTDIWA.

Wordt hierbij aangeteekend :

dat de radja GOESTI GEDE NGOERAH DENPASAR overleden is in den nacht van 28 Februari op 1 Maart 1902 en van dat overlijden eerst werd kennis gekregen op den dag van de bezegeling en onderteekening van bovenstaande overeenkomst;

dat in overeenstemming met den radja van Pametjoetan en de landsgrooten de overeenkomst dientengevolge is geteekend geworden door GOESTI NGOERAH MADE AGOENG, nieuw opgetreden radja van Denpasar, als zoodanig door de landsinstellingen aangewezen en op 2 Maart 1902 door de landsgrooten en hoofden gekozen.

De resident van Bali en Lombok,

(w. g.) J. ESCHBACH.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 12den April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

KLOENGKOENG.

CONTRACT.

N^o. 16.

OVEREENKOMST,

onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen: JOHANNES ESCHBACH, resident van Bali en Lombok, en DEWA AGOENG POETRA, soesoehoenan van Kloengkoeng en onderhoorigheden en de lands-grooten aldaar.

Aangezien de wenschelijkheid is gebleken om ter voorkoming van verdere moeilijkheden en geschillen het grondgebied van het gouvernementslandschap Gianjar af te bakenen en maatregelen te treffen tot waarborging van eene onbelemmerde irrigatie van de sawahvlakten in het wederzijdsche gebied, zoo is tusschen bovengenoemde partijen het ondervolgende overeengekomen.

Artikel een.

De grenzen tusschen het Gouvernementslandschap Gianjar en het zelfbesturende landschap Kloengkoeng en onderhoorigheden worden vastgesteld, zooals zij hieronder omschreven en op de aan deze akte gehechte kaarten zijn afgebeeld, te weten:

I. tusschen het landschap Gianjar en het landschap Kloengkoeng: de rivier Melangit tot aan zee;

II. tusschen het landschap Gianjar en de aan Kloengkoeng onderhoorige districten (poenggawaschappen);

A. Tampaksiring: van af den steenen paal op den rechteroever van de rivier Pekrisan en benoorden de desa Tegalsaät (Gianjar) de waterleiding genaamd „tlabah Pèdjèng” tot aan hare samenvloeiing met het riviertje Jèh Lawas; noordwaarts de Jèh Lawas tot aan de gracht (verdedigingswerk) langs den noordrand van de desa Mantjawarna (Gianjar); verder evenbedeelde gracht en eene denkbeeldige rechte lijn het verlengde van die gracht vormende tot waar deze het bezuiden de desa Pagoetan (Kloengkoeng) loopende zijriviertje Slasih snijdt, op welk snijpunt een steenen paal is opgericht en vervolgens genoemd zijriviertje tot aan zijne vereeniging met de rivier Petanoe; van dit vereenigingspunt noordwaarts de rivier Petanoe tot aan de samenvloeiing bezuiden de desa Tjalo (Gianjar) van de zijrivieren Lèngis en Dadap te zamen de Petanoe vormende en eindelijk verder noordwaarts de evengenoemde zijrivier Lengis;

B. Pajangan: de rivier Oös, stroomende beoosten de desa Kerta (Kloengkoeng) en bewesten de Gianjarsche desa's Poewakan, Oema-anjar Pakoesebaä, Tarok-kadjanan, Tarokklodan, Tataäg, Bersèla, Kloesa, Kliki kawatan en Kliki kanginan tot aan de gracht (verdedigingswerk) ten noorden en noordwesten van de desa Tanggajoeda (Gianjar), vervolgens deze gracht tot haar ontmoetingspunt met de rivier Ajoeng en eindelijk deze rivier, stroomende van het noorden naar het zuiden bewesten de desa's Paösan, Singaprang, Madjangan, Selat, Boewakan, Soesoet en Begawan (Kloengkoeng);

C. Abèansemal: van af de rivier Penèt de noordkant van den weg bezuiden de poera Batan Kroja; de oostkant van den beoosten dezen tempel loopenden weg tot aan den noordrand van de desa Kedanpal (Kloengkoeng); oost- en daarna noordwaarts de levende pagger langs den rand van de desa Pikah

(Gianjar) en langs tegalvelden tot den steenen paal, staande op den zuidoostelijken hoek van de begraafplaats, genaamd „sèma Pikah”; oostwaarts de levende pagger langs tegalvelden tot aan den steenen paal op den sawahrand van het waterschap Babakan; noordwaarts een levende pagger langs de westelijke grens van genoemd waterschap tot aan den rand van de desa Blahkioeh (Gianjar); de levende pagger langs den zuidelijken en oostelijken desarand tot den steenen paal beoosten den dooden tempel, genaamd „poera dalem Kajangan” en voorts oostwaarts rechte sawahdijken tot den steenen paal op den rechteroever van het riviertje Adeng van dezen steenen paal het riviertje Adeng, vloeiende bewesten de desa's Selat, Tegal en Patieng (Kloengkoeng) het van de desa Samoean (Gianjar) komende, bewesten den weg van Samoean naar evengenoemde desa Selat loopende en met de Adeng samenhangende ravijn; vervolgens van af het punt waar dit ravijn meergenoemde desa Samoean verlaat oost- en noordwaarts de levende pagger langs den sawahrand tot aan den steenen paal op den noordoostelijken hoek van het terrein van den tempel, genaamd „Manik Galik”; westwaarts een levende pagger langs den rand van de desa Samoean tot de waterleiding, genaamd „tlabah Samoean”, noordwaarts deze leiding tot aan den rand van de desa Tjarangsari; oostwaarts een gracht (verdedigingswerk) langs den zuidelijken desarand tot het ravijn bewesten het waterschap Tegallantang; zuidwaarts dit ravijn tot een daarin staanden greuspaal; oostwaarts rechte sawahdijken, gedeeltelijk langs den zuidelijken rand van de desa Anggoengananjar (Gianjar) aangelegd, tot den steenen paal op den linkerover van het ravijn tevens waterleiding beoosten de desa Djempeng (Kloengkoeng); verder zuidwaarts evenbedoeld ravijn tot den grensmaal op den weg van Anggoengantoewa naar Karangdalem toewa (Gianjar); daarna oostwaarts de zuidelijke kant van den weg naar laatstgenoemde desa; zuidwaarts een levende pagger vervolgens een ravijn langs den westelijken rand van de desa Karangdalem toewa (Gianjar) en eindelijk oostwaarts tot de grensrivier Ajoeng een levende pagger gedeeltelijk langs den zuidelijken desarand loopende; van dezen pagger zuidwaarts genoemde rivier Ajoeng tot de gracht (verdedigingswerk) gaande van af de Ajoeng oostwaarts en verder langs den westelijken en zuidelijken rand van de desa Sèmana (Gianjar); evenbedoelde gracht tot hare vereeniging met de waterleiding „Jeh-Laoe”; deze leiding tot den waringinboom staande bezijden een aquaduct van de Gaga-leiding over de Jèh-Laoe; oostwaarts de waterleiding Gaga; voorts zuid- en daarna oostwaarts achtereenvolgens de waterleidingen genaamd „tlabah Bindoe” en „Sigaran” en rechte sawahdijken, die het waterschap Pajèman scheiden van de waterschappen Bindoe en Sigaran, tot de waterleiding „Slasih” op de westelijke grens van het waterschap Basang—Tingkè (Gianjar), zijnde dit grensge-deelte vastgelegd door vijf steenen grenspalen; de tlabah Slasih tot waar zij binnen de desa Sigaran (Kloengkoeng) treedt; van dit punt zuid- en daarna oostwaarts de gracht (verdedigingswerk) beoosten genoemde desa tot het riviertje Boeloeh op welks linkerover aan de overzijde van evenbedoelde gracht een steenen paal is geplaatst; het riviertje Boeloeh tot den steenen paal op den rechter oever en bezuiden de desa Samoe (Gianjar); van daar westwaarts rechte sawahdijken tot den steenen paal op den oostelijken kant van den weg van Sigaran (Kloengkoeng) naar Koeripan (Gianjar); zuidwaarts de langs den oostkant van dezen weg vloeiende waterleiding tot een aan den kant dezer leiding geplaatsten steenen paal; westwaarts een rechte sawah-

dijk en eene leiding tot den grenspaal op den rechteroever van de waterleiding tlabah Kenangga; noordwaarts deze leiding tot aan den steenen paal in een terreinplooi en op den rechteroever van de tlabah staande; verder een sawahdijk en den soebakweg naar Tingas (Kloengkoeng) tot den steenen paal op den rechteroever van de waterleiding, „tlabah Labak tengah” welke de waterschappen Krasan en Labak tengah van elkaar scheidt zuidwaarts deze waterleiding tot den steenen paal op haren rechteroever; vervolgens westwaarts een sawahdijk tot den grenspaal op den weg van Tingas (Kloengkoeng) naar Sedang (Gianjar) en eindelijk zuidwaarts evenbedoelde weg tot aan den steenen paal benoorden den „bedoegoel” (tempel) Doekoeh”; met bepaling:

1°. dat alle Kloengkoengsche domeingronden daaronder begrepen die aan hoofden in apanage zijn afgestaan, gelegen binnen het district Blahkioeh en het onderdistrict Tjarangsari (Gianjar) aan het Gianjarsch bestuur vervallen en omgekeerd aan het Kloengkoengsch zelfbestuur alle domeingronden in apanage bij den poenggawa en de mantja's (onderdistrictshoofden) van Blahkioeh en Tjarangsari gelegen binnen de grenzen van het district Ambèansema!

2°. dat tengevolge van de plaats gehad hebbende omruilingen Kloengkoengsche onderhoorigen thans geene bouw- of andere gronden meer bezitten in de gebieden der aan Gianjar gekomen desa's Grana, Samoean Anggoengan toewa en Karangdalem toewa en omgekeerd Gianjarsche onderhoorigen in de gebieden der aan Kloengkoeng afgestane desa's Bongkasa, Tohpati, Patjoeng, Tègal, Selat en Karangdalem anjar;

3°. dat bouwgronden door de wederzijdsche onderdanen aan elkaar verpand of in welken vorm ook in bewerking afgestaan in denzelfden rechtstoestand zullen blijven;

4°. dat het, zooals van ouds gebruikelijk was aan de desalieden van Kedampal (Kloengkoeng) te allen tijde zal vrijstaan van de begraafplaats „sema Pikah” gebruik te maken;

5°. dat het aan de Kloengkoengsche onderdanen te allen tijde zal vergund worden in den tempel „Boekit Sari” en in de tempels te Tinggan en op den berg Pengèlengan, alle op het gebied van Gianjar staande, ongehinderd hunne godsdienstplechtigheden te vieren;

D. Sibang: van den paal benoorden den sub c bedoelden bedoegoel Doekoeh oostwaarts eene waterleiding de grens vormende tusschen de waterschappen Krasan en Doekoeh, tot aan hare vereeniging met het riviertje Sloeloeng, alwaar een grenspaal is geplaatst: het riviertje Sloeloeng tot aan den steenen paal aan het begin van de gracht (verdedigingswerk) langs den voet van een lalang-heuvel bezuiden het waterschap Doekoeh en bewesten de desa Sedang (Gianjar); deze gracht tot waar zij samenvalt met eene leiding genaamd „penihisan Doekoeh”: daarna deze leiding en vervolgens eene daarin uitmondende zijleiding van de „tlabah Liligoendi”, zijnde op beide evenbedoelde vereenigingspunten en ter plaatse, waar de zijleiding zich van de hoofdleiding Liligoendi afscheidt steenen palen opgericht; de tlabah Liligoendi tot hare vereenigingspunt met de tlabah Soënggo en verder deze waterleiding tot aan den weg van Angantaka (Gianjar) naar Sibang (Kloengkoeng) bezuiden den tempel „bedoegoel Baingin”; van daar westwaarts evenbe-

doelde weg tot aan den steenen paal staande op het einde van het waterschap Endjoeng lalang, verder achtereenvolgens eene leiding genaamd „penihisan Endjoeng lalang” langs de westelijke grens van het gelijknamige waterschap, eene van het oosten komende en langs de zuidgrens van meergenoemd waterschap loopende leiding en eindelijk eene leiding „penihisan Boen” genoemd, tot waar deze in de tlabah Melajoe op de grens tusschen de landschappen Gianjar en Badoeng valt, zijnde ter plaatse waar even bedoelde leiding in de penihisan Endjoeng lalang valt, de penihisan Boen aanvugt en zich in de waterleiding Melajoe stort steenen palen opgericht.

Artikel twee.

Het zelfbestuur van Kloengkoeng stelt zich verantwoordelijk voor alle Gianjarsche irrigatiewerken gelegen binnen zijn gebied en verzekert aan de eigenaren te allen tijde den onbelemmerden toegang daartoe. Het verbindt zich ingeval van moedwillige beschadiging de daders gestreng te zullen straffen en de beschadiging te doen herstellen, zullende bij niet onverwilde voldoening daaraan de herstelling van het beschadigde werk voor zijne rekening verricht worden door de eigenaren.

Wederkeerig zal dienovereenkomstig gehandeld worden met opzicht tot Kloengkoengsche irrigatiewerken gelegen binnen het gouvernementlandschap Gianjar.

Aldus overeenkomen en vastgesteld op heden den 7den October des jaars 1902 en vervolgens met onze handteekening en ons zegel bekrachtigd.

(w. g.) J. ESCHBACH.

Stempels en handteekeningen van den Soesoehoenan van Kloengkoeng en onderhoorigheden en van zijne landsgrooten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 12 April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

TABANAN.

CONTRACT.

N^o 17.

OVEREENKOMST,

onder de nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen: JOHANNES ESCHBACH, resident van Bali en Lombok en GOESTI NGERAH AGOENG, radja van Tabanan en de landsgrootten aldaar.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen om ter vermindering van verdere geschillen de grens tusschen het Gouvernements-landschap Gianjar en het zelfbesturende landschap Tabanan vast te stellen, zoo is tusschen bovengenoemde partijen overeengekomen die grens te bepalen zooals zij hieronder omschreven en op de aan deze acte gehechte kaart afgebeeld is; te weten:

a. tusschen de desa's Sangeh, Grana, Samoean Tjarangsari, Tloegtoeg, Getasan, Pangsaän, Sekarmoekti, Petang, Kerta, Bandjar-Abing en Soelangai (Gianjar) en de desa's Tjahoe, Basangbé, Bandjar-Anjar, Bloewangan, Moendoel, Pojan, Tematjoen en Krobokan (Tabanan) de rivier Penet;

b. tusschen de desa Soelangai (Gianjar) en de desa's Antapan en Talangpati (Tabanan): het ravijn (pangkoeng) Banoa, dat in het zijrivierviertje Tjepoeng uitloopt en verder dit zijrivierviertje tot zijne samenvloeiing met de sub a bedoelde rivier Penet;

c. tusschen de desa's Soelangai en Batoelantang (Gianjar) en de desa's Boekit en Glogor Kebo (Tabanan): een droge gracht (verdedigingswerk) langs den zuidelijken rand van evengenoemde desa Boekit, welke de sub b bedoelde pangkoeng Banoa verbindt met het ravijntje Glogor Kebo, verder dit ravijntje tot aan zijn vereenigingspunt met het ravijntje Poewitan; daarna noordwaarts het ravijntje Poewitan tot aan de zuidelijkste der twee bezuiden de desa Glogor Kebo aangelegde droge grachten; vervolgens deze gracht tot aan het ravijn Jeh-Anakan en eindelijk dit ravijn tot zijne vereeniging met de zijrivier Kilap;

d. tusschen de desa's Boekit, Aoeman, Doek, Tilingan en

Tinggalan (Gianjar) en de desa Majoengan (Tabanan): de sub c bedoelde zijrivier Kilap tot aan haren oorsprong en vervolgens de kam van het ringgebergte, dat het meer Bratan aan de oost- en noordzijde omsluit.

Aldus overeengekomen en vastgesteld op heden den 2den Februari des jaars 1903 en vervolgens met onze handteekening en ons zegel bekrachtigd.

(w. g.) J. ESCHBACH.

Stempel en handteekeningen van den radja van Tabanan en van zijne landsgrootten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 12den April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën.

A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — **201.**

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

GRENSREGELING TUSSEN

**GIANJAR, BANGLI, BADOENG, KLOENKOEING
EN TABANAN.**

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 18.

Zooals blijkt uit de mededeelingen in de Koloniale Verslagen van 1902, kolom 94, 95 en 1903 kolom 107, is eene grensregeling tot stand gekomen tusschen het landschap Gianjar en de land-

schappen Bangli, Badoeng, Kloengkoeng en Tabanan, alle gelegen op het eiland Bali. De te dezer zake opgemaakte schriftelijke overeenkomsten worden hierbij overgelegd.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

ALietta.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.

N^o. 19.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, LA PANGORISANG in de plaats van de uithoofde van haar hoogen ouderdom en daaruit voortvloeiende lichaamsgebreken, afgetreden bestuurster WETANRIPADARANG, overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurder van Alietta verkozen, verbind mij plechtig om even als mijne voorgangster, het Gouvernement van Nederlandsch-Indië als mijn Opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid allen verschuldigen eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen; het door mijne voorgangster op den 20sten Juli 1890 met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten contract, zooals dit gewijzigd wordt door de in deze akte voorkomende bepalingen getrouw na te komen en wel in het bijzonder:

- 1°. het welzijn des volks te bevorderen;
 - 2°. met rechtvaardigheid te regeeren;
 - 3°. in vrede met mijne naburen te leven en mij niet te mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van mijn land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn;
 - 4°. den zee- en rivierroof te beletten;
 - 5°. den slavenhandel tegen te gaan;
 - 6°. den landbouw te beschermen, en zooveel in mijn vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padie, cacao, koffie enz. aan te moedigen en te bevorderen;
 - 7°. de nijverheid te bevorderen;
 - 8°. tot bloei van den handel mede te werken;
 - 9°. de scheepvaart te ondersteunen;
 - 10°. aan schipbreukelingen hulp te verleenen en gestrande goederen te bergen en niet te gedogen dat door mijne onderdanen in strijd daarmee behandeld worde;
 - 11°. mij in geen staatkundige betrekkingen te stellen met vreemde mogendheden;
 - 12°. om bij de rechtspraak en het opleggen van straffen te letten op de ter zake gemaakte bepalingen;
 - 13°. de vaccine onder mijne onderdanen toe te laten en te bevorderen;
 - 14°. het volksonderwijs in mijn land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen;
 - 15°. de bepalingen omtrent de straf- en rechtsvordering ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels nauwgezet na te leven en te doen naleven;
 - 16°. de verbodsbepalingen betreffende den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie gestreng te handhaven;
 - 17°. aan Europeanen of andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn land niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.
- Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Alietta worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder

die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens door mij kennis gegeven worden aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Wijders verbind ik mij tot de naleving der volgende bepalingen:

a. ik beloof met mijne landsgrooten mede te werken tot algeheele afschaffing der slavernij in mijn gebied;

b. het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Alietta berust geheel bij het Gouvernement dat echter steeds vooraf mij en mijne landsgrooten ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benoodigd voor mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginning of eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Alietta te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Ik en mijne landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Alietta en zijne ingezetenen van verbindende kracht;

c. het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Alietta te verwijderen berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens mijne bevoegdheid om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

Ten blijke waarvan ik ter voldoening aan het bepaalde bij art. 4 van gemeld contract op heden Woensdag den 17den December 1902 overeenkomende met den 16den van het licht Ramalan 1320 der Mohamedaansche tijdrekening deze akte van verbintenis in handen van den resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig beëdigd en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Soeppa gedaan en bezworen door mij,

Stempel en handteekening van den bestuurder van Alietta, zoodanig de handteekeningen van zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) BRUGMAN.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de bestuurster van Alietta WETANRIPADARANG uit hoofde van haar hoogen ouderdom en daaruit voortvloeiende lichaamsgebreken, in overleg en met goedkeuring van de landsgrooten afstand heeft gedaan van het bestuur ten behoeve van haar oudsten zoon LA PANGORISANG.

En aangezien LA PANGORISANG voornoemd op heden Woensdag den 17den December 1902 overeenkomende met den 16den van de maand Ramalan 1320 van de Mohamedaansche tijdrekening de schriftelijke verbintenis bedoeld in artikel 4 van het op den 20sten Juli 1890 tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en zijne voorgangster en de landsgrooten van Alietta gesloten contract plechtig beëdigd en geteekend heeft.

Zoo wordt voornoemde LA PANGORISANG bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en vanwege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Alietta.

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en ondertekend is door mij resident voornoemd.

(w. g.) BRUGMAN.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den Juli 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ALietta.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 20.

De bestuurster van het onder het gouvernement van Celebes en onderhoorigheden ressorteerende landschap Alietta, WETAN-BIPADARANG, die het vigeerende contract met dit landschap van 20 Juli 1890 (1) onderteekende, is wegens onderdom afgetreden en op 17 December 1902 vervangen door haar oudsten zoon LA PANGORISANG. De door hem gepasseerde akte van verband,

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Zitting 1892/1893, — 104 n^o. 7.

bevat o. a. de belofte dat hij met zijne landsgrooten zal medewerken tot algeheele afschaffing van de slavernij in zijn gebied, terwijl daarin verder zijn opgenomen de nieuwe bepalingen op het stuk van den mijnbouw, benevens de bepaling, dat het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Alietta te verwijderen bij den Gouverneur-Generaal berust.

Deze akte van verband benevens de aan den nieuwen bestuurder uitgereikte akte van bevestiging worden hierbij overgelegd.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

SOEPPA.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N^o. 21.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, LA MAPANJOEKIE, in de plaats van de op den 24sten Februari 1900 overleden bestuurster I MADALLOENG, overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurder van Soeppa verkozen, verbind mij plechtig om, evenals mijne voorgangster, het Gouvernement van Nederlandsch-Indië als mijn opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

het door mijne voorgangster op den 18den Juli 1890 met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten contract, zooals dit gewijzigd wordt door de in deze akte voorkomende bepalingen, getrouw na te komen en wel in het bijzonder:

- 1^o. het welzijn des volks te bevorderen;
 - 2^o. met rechtvaardigheid te regeeren;
 - 3^o. in vrede met mijne naburen te leven, en mij niet te mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van mijn land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn;
 - 4^o. den zee- en rivierroof te beletten;
 - 5^o. den slavenhandel tegen te gaan;
 - 6^o. den landbouw te beschermen, en zooveel in mijn vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padi, cacao, koffie, enz. aan te moedigen en te bevorderen;
 - 7^o. de nijverheid te bevorderen;
 - 8^o. tot bloei van den handel mede te werken;
 - 9^o. de scheepvaart te ondersteunen;
 - 10^o. aan schipbreukelingen hulp te verleen en gestrande goederen te bergen, en niet te gedoogen dat door mijne onderdanen in strijd daarmee gehandeld worde;
 - 11^o. mij in geen staatkundige betrekkingen te stellen met vreemde mogendheden;
 - 12^o. om bij de rechtspraak en het opleggen van straffen te letten op de ter zake gemaakte bepalingen;
 - 13^o. de vaccine onder mijne onderdanen toe te laten en te bevorderen;
 - 14^o. het volksonderwijs in mijn land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen;
 - 15^o. de bepalingen omtrent de straf- en rechtsvordering ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels nauwgezet na te leven en te doen naleven;
 - 16^o. de verbodsbepalingen betreffende den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie gestreng te handhaven;
 - 17^o. aan Europeanen of andere Oostersche- of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn land niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.
- Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Soeppa worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden

zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens, door mij kennis gegeven worden aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Wijders verbind ik mij tot de naleving der volgende bepalingen:

a. ik beloof met mijne landsgrooten mede te werken tot de algeheele afschaffing der slavernij in mijn gebied;

b. het recht tot het verleen van vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen alsmede tot het verleen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Soeppa berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf mij en mijne landsgrooten ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginning of eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden, voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Soeppa te doen aanvangen en voortzetten behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Ik en mijne landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den Wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Soeppa en zijne ingezetenen van verbindende kracht;

c. het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Soeppa te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië behoudens mijne bevoegdheid om tot zoodanigen maatregel, voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

Ten blijk waarvan ik ter voldoening aan het bepaalde bij art. 4 van gemeld contract, op heden Woensdag den 17den December 1902 overeenkomende met den 16den van het licht Ramalan 1320 der Mohamedaansche tijdrekening, deze akte van verbintenis in handen van den resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, plechtig beëdigd en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Soeppa gedaan en bezworen door mij.

Stempel en handteekening van den bestuurder van Soeppa, zoomede de handteekeningen van zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij, de resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van de op den 24sten Februari 1900 overleden bestuurster van Soeppa I MADALLOENG overeenkomstig de instellingen van dat landschap tot bestuurder is verkozen LA MAPANJOEKIE.

En aangezien LA MAPANJOEKIE voornoemd op heden Woensdag den 17den December 1902 overeenkomende met den 16den van de maand Ramalan 1320 van de Mohamedaansche tijdrekening de schriftelijke verbintenis bedoeld in art. 4 van het op den 18den Juli 1890 tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en zijne voorgangster en de landsgrooten van Soeppa gesloten contract plechtig beëdigd en geteekend heeft.

Zoo wordt voornoemde LA MAPANJOEKIE bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Soeppa.

Ten blyke waarvan deze akte opgemaakt en onderteekeud is door mij resident voornoemd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den Juli 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SOEPPA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 22.

Op 24 Februari 1900 overleed de bestuurster van het tot het gouvernement Celebes en onderhoorigheden behorende landschap Soeppa, I MADALLOENG dezelfde die het vigeerend contract met dat landschap van 18 Juli 1890 (1) onderteekende.

Een zusterszoon van de overledene, met name LA MAPANJOEKIE,

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1892—1893, 104, n^o. 6.

werd tot haar opvolger gekozen en blijkt de hierbij overgelegde akte van bevestiging op 17 December 1902 als bestuurder van het landschap bevestigd na het passeeren van de mede hierbij overgelegde akte van verband, waarvan de bepalingen overeenkomen met die van de op 17 November 1902 door den nieuwen bestuurder van Alietta gepasseerde akte. (2)

(2) Zie n^o. 19 van dezen bundel.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

SAWITTO.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N^o. 23.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, ANDI TAMMA in de plaats van den op den 5den September 1902 overleden bestuurder PALAWAGAOE AROE POTODJO overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurder van Sawitto verkozen, verbind mij plechtig om evenals mijn voorganger het Gouvernement van Nederlandsch-Indië als mijn opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

het door mijn voorganger op den 30sten October 1890 met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten contract zooals dit gewijzigd wordt door de in deze akte voorkomende bepalingen getrouw na te komen en wel in het bijzonder:

- 1^o. het welzijn des volks te bevorderen;
- 2^o. met rechtvaardigheid te regeeren;
- 3^o. in vrede met mijne naburen te leven en mij niet te mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van mijn land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn;
- 4^o. den zee- en rivierroof te beletten;
- 5^o. den slavenhandel tegen te gaan;
- 6^o. den landbouw te beschermen, en zooveel in mijn vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen, als padie, cacao, koffie, enz. aan te moedigen en te bevorderen;
- 7^o. de nijverheid te bevorderen;
- 8^o. tot bloei van den handel mede te werken;
- 9^o. de scheepvaart te ondersteunen;
- 10^o. aan schipbreukelingen hulp te verleen en gestrande goederen te bergen en niet te gedoogen dat door mijne onderdanen in strijd daarmee gehandeld worde;
- 11^o. mij in geen staatkundige betrekkingen te stellen met vreemde Mogendheden;
- 12^o. om bij de rechtspraak en het opleggen van straffen te letten op de ter zake gemaakte bepalingen;
- 13^o. de vaccine onder mijne onderdanen toe te laten en te bevorderen;
- 14^o. het volksonderwijs in mijn land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen;
- 15^o. de bepalingen omtrent de straf- en rechtsvordering ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels nauwgezet na te leven en te doen naleven;
- 16^o. de verbodsbepalingen betreffende den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie gestreng te handhaven;
- 17^o. aan Europeanen of andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn land niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaren echter zullen in de havens van het landschap

Sawitto worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens door mij kennis worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Wijders verbind ik mij tot de naleving der volgende bepalingen:

a. ik beloof met mijne landsgrooten mede te werken tot algeheele afschaffing der slavernij in mijn gebied;

b. het recht tot het verleen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen alsmede tot het verleen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Sawitto berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf mij en mijne landsgrooten ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden benoodigd voor mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginning of eenige onderneming van landbouw terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van mij en mijne landsgrooten worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Sawitto te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Ik en mijne landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen zijn voor het landschap Sawitto en zijne ingezetenen van verbindende kracht;

c. het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Sawitto te verbannen berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië behoudens mijne bevoegdheid om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

Ten blijke waarvan ik deze akte van verbintenis op den 10den December 1902 in handen van den resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig beëdigd en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Sawitto gedaan en bezworen door mij.

Stempel en handmerken van den bestuurder van Sawitto en van zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij, resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. A. C. BRUGMAN.

Opgave van de havens van het landschap Sawitto bedoeld onder 17^o. van de akte van verband van den 10den December 1902.

Parya,
Sadapolo.
Langnga.
Wakka.
Djampoeë.

Stempel en handmerken van den bestuurder van Sawitto en van zijne landsgrooten.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den op den 5den September 1902 overleden bestuurder van Sawitto PALAWAGAOE AROE PATODJO, overeenkomstig de instellingen van het landschap tot bestuurder is verkozen ANDI TAMMA.

En aangezien ANDI TAMMA voornoemd op heden Woensdag den 10den December 1902 overeenkomende met den 9den van de maand Ramalan 1320 van de Mohamedaansche tijdrekening de schriftelijke verbintenis bedoeld in art. 4 van het op den 30sten October 1890 tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en zijn voorganger en de landsgrooten van Sawitto gesloten contract plechtig beëdigd en geteekend heeft, zoo wordt voornoemde ANDI TAMMA bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goed-

keuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in naam en van wege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Sawitto.

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en ondertekend is door mij resident voornoemd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den Juli 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — 201.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

SAWITTO.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 24.

In het tot het gouvernement Celebes en onderhoorigheden behorende landschap Sawitto is de kroonprins, ANDI TAMMA, door de landsgrooten tot opvolger van zijn op 5 September 1902 overleden vader PALAWAGAOE AROE POTODJO, gekozen en blijkens de hierbij overgelegde akte van bevestiging werd hij op 10 December d. a. v. in zijne waardigheid erkend en bevestigd, nadat hij vooraf de mede hierbij overgelegde akte van verband had gepasseerd, waarvan de bepalingen overeenkomen met die van de op 17 November 1902 door den nieuwen bestuurder van

Alietta onderteevende akte (1) doch waarbij ook eene opgave is gevoegd van de havens van het landschap.
Het vigeerend contract met Sawitto is van 30 October 1890 gedagteekend. (2).

(1) Zie n^o. 19 van dezen bundel.

(2) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Zitting 1892—1893, 104, n^o. 8.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

KASSA.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N^o. 25.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, BOEA BARA in de plaats van den op den 25sten Maart 1897 overleden bestuurder I SAMMA, overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurster van Kassa verkozen, verbind mij plechtig om evenals mijn voorganger het Gouvernement van Nederlandsch-Indië als mijn opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

het door mijn voorganger op den 23sten November 1890 met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten contract, zooals dit gewijzigd wordt door de in deze akte voorkomende bepalingen, getrouw na te komen en wel in het bijzonder:

- 1^o. het welzijn des volks te bevorderen;
 - 2^o. met rechtvaardigheid te regeeren;
 - 3^o. in vrede met mijne naburen te leven en mij niet te mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van mijn land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn;
 - 4^o. den zee- en rivierroof te beletten;
 - 5^o. den slavenhandel tegen te gaan;
 - 6^o. den landbouw te beschermen en zooveel in mijn vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padi, cacao, koffie, enz. aan te moedigen en te bevorderen;
 - 7^o. de nijverheid te bevorderen;
 - 8^o. tot bloei van den handel mede te werken;
 - 9^o. de scheepvaart te ondersteunen;
 - 10^o. aan schipbreukelingen hulp te verlenen en gestrande goederen te bergen, en niet te gedoogen dat door mijne onderdanen in strijd daarmee gehandeld worde;
 - 11^o. mij in geen staatkundige betrekkingen te stellen met vreemde mogendheden;
 - 12^o. om bij de rechtspraak en het opleggen van straffen te letten op de ter zake gemaakte bepalingen;
 - 13^o. de vaccine onder mijne onderdanen toe te laten en te bevorderen;
 - 14^o. het volksonderwijs in mijn land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen;
 - 15^o. de bepalingen omtrent de straf- en rechtsvordering ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels nauwgezet na te leven en te doen naleven;
 - 16^o. de verbodsbepalingen betreffende den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie gestreng te handhaven;
 - 17^o. aan Europeanen of andere Oostersche- of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn land niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.
- Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Kassa worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden

zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens, door mij kennis gegeven worden aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Wijders verbind ik mij tot de naleving der volgende bepalingen:

a. ik beloof met mijne landsgrooten mede te werken tot de algeheele afschaffing der slavernij in mijn gebied;

b. het recht tot het verlenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen alsmede tot het verlenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Kassa berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf mij en mijne landsgrooten ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginning of eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Kassa te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Ik en mijne landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den Wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Kassa en zijne ingezetenen van verbindende kracht;

c. het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Kassa te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens mijne bevoegdheid om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

Ten blijke waarvan ik ter voldoening aan het bepaalde bij art. 4 van gemeld contract, op heden Maandag den 8ten December 1902 overeenkomende met den 7den van het licht Ramalan 1320 der Mohamedaansche tijdrekening, deze akte van verbintenis in handen van den resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd, als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, plechtig beëdigd en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Djampoe E gedaan en bezworen door mij.

Stempel en handteekening van den Prins-gemaal LA SAPOWALIE, vertegenwoordiger van de bestuurster van Kassa BOEA BARA, zoomede de handteekeningen van de landsgrooten.

Ten overstaan van mij, de resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van de op den 25sten Maart 1897 overleden bestuurder van KASSA I SAMMA, overeenkomstig de instellingen van dat landschap tot bestuurster is verkozen BOEA BARA.

En aangezien BOEA BARA voornoemd op heden Maandag den 8sten December 1902 overeenkomende met den 7den van de maand Ramalan 1320 van de Mohamedaansche tijdrekening de schriftelijke verbintenis bedoeld in art. 4 van het op den 23sten November 1890 tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en haar voorganger en de landsgrooten van Kassa gesloten contract plechtig beëdigd en geteekend heeft, zoo wordt voornoemde BOEA BARA bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in hare waardigheid van bestuurster van Kassa.

Ten blijke waaryan deze akte opgemaakt en onderteekend is door mij resident voornoemd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den Juli 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — **201.**

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

KASSA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 26.

I. SAMMA, bestuurder van Kassa, welk landschap met Doeri Maiwa en Batoelappa de Masemrepoeloe vormt, overleed op 25 Maart 1897; zijne oudste dochter BOEA BARA werd door de landsgrooten tot zijn opvolgster gekozen. Blijkens de hierbij overgelegde akte van bevestiging is BOEA BARA op 8 December 1902 als bestuurster van Kassa bevestigd na het passeeren van de mede hierbij overgelegde akte van vertand, waarvan de bepalingen overeenkomen met die van de op 17 November 1902

door den nieuwen bestuurder van Alietta gepasseerde akte. (1)
Het vigeerend contract met Kassa is van 23 November 1890 gedagteekend. (2)

(1) Zie n^o. 19 van dezen bundel.

(2) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1892—1893, **104**, n^o. 15.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

TJINRANA.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

N^o 27.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, I ROEKALOMOE, in de plaats van den in de maand Augustus 1901 overleden bestuurder LA GOELIGA, overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurder van Tjinrana verkozen, verbind mij plechtig om evenals mijn voorganger het Gouvernement van Nederlandsch-Indië als mijn opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde machten als mijne overheid allen verschuldigde eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen; de door mijnen voorganger in het op den 29sten September 1896 met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten contract, aangevuld bij suppletoir contract van den 14den Mei 1901, aangegane verplichtingen getrouw na te komen en wel in het bijzonder:

- 1°. het welzijn des volks te bevorderen;
- 2°. met rechtvaardigheid te regeeren;
- 3°. in vrede met mijne naburen te leven en mij niet te mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van mijn land, die in naburige landschappen mochten gevestigd zijn;
- 4°. den zee- en rivierroof te beletten;
- 5°. den slavenhandel tegen te gaan, en met mijne landsgrooten mede te werken tot algeheele afschaffing der slavernij in mijn gebied;
- 6°. den landbouw te beschermen, en zooveel in mijn vermogen is de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen, als padie, cacao, koffie enz. aan te moedigen en te bevorderen;
- 7°. de nijverheid te bevorderen;
- 8°. tot bloei van den handel mede te werken;
- 9°. de scheepvaart te ondersteunen;
- 10°. aan schipbreukelingen hulp te verleenen en gestrande goederen te bergen, en niet te gedogen dat door mijne onderdanen in strijd daarmee gehandeld worde;
- 11°. mij in geen staatkundige betrekkingen te stellen met vreemde mogendheden;
- 12°. om bij de rechtspraak en het opleggen van straffen te letten op de ter zake gemaakte bepalingen;
- 13°. de vaccine onder mijne onderdanen toe te laten en te bevorderen;
- 14°. het volksonderwijs in mijn land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen;
- 15°. de bepalingen omtrent de straf- en rechtsvordering ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels nauwgezet na te leven en te doen naleven;
- 16°. de verbodsbepalingen betreffende den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie gestreng te handhaven;
- 17°. aan Europeanen of andere Oostersche of Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn land niet te vergunnen

zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Tjinrana worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens door mij kennis worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

18°. het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Tjinrana berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf mij en mijne landsgrooten ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginning of eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van mij en mijne landsgrooten worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Tjinrana te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Ik en mijne landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Tjinrana en zijne ingezetenen van verbindende kracht;

19°. het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van Tjinrana te verbannen berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens mijne bevoegdheid om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

Ten blijke waarvan ik deze akte van verbintenis op den 11den December 1902 in handen van den resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd als vertegenwoordigende ten deze het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig beëdigd en met mijn zegel en mijne handteekening bekrachtigd heb.

Aldus ten dage voorschreven te Tjinrana gedaan en bezworen door mij,

Stempel en handteekening van den bestuurder van Tjinrana, zomede de handmerken van zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Opgave van de havens van het landschap Tjinrana, bedoeld onder 17de van de akte van verband van den 11den December 1902.

Binanga, ook genaamd Tjinrana.

Lakadi, ook genaamd Onang Palatowang en Samaüdjoë.

Stempel en handteekening van den bestuurder van Tjinrana, zoomede de handmerken van zijne landsgrooten.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den in de maand Augustus 1901 overleden bestuurder van Tjinrana LA GOELIGA, overeenkomstig de instellingen van dat landschap tot bestuurder is verkozen I ROEKALOEMOE.

En aangezien door I ROEKALOEMOE voornoemd op heden Donderdag den 11den December 1902 overeenkomende met den 10den van de maand Ramalan 1320 van de Mohamedaansche tijdrekening in mijne handen de aan deze akte geannexeerde verklaring is afgelegd en beëdigd.

Zoo wordt voornoemde I ROEKALOEMOE bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en vanwege het Gouvernement

van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Tjinrana.

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en ondertekend is door mij resident voornoemd.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den Juli 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TJENRANA.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 28.

LA GOELIGA, bestuurder van het onder het gouvernement Celebes en onderhoorigheden ressorteerende landschap Tjenrana overleed in Augustus 1901, waarna zijn oudste zoon I. ROEKALOE MOE door de landsgrooten als zijn opvolger werd aangewezen. Blijkens de hierbij overgelegde akten van verband en van bevestiging is de nieuwe bestuurder op 11 December 1902 in zijne waardigheid bevestigd na het passeeren van eene akte van verband, waarbij o. a. eene opgaaf is gevoegd van de havens van het landschap.

Het vigeerend contract met Tjenrana is van 29 September 1896 (1) gedagteekend en werd bij een suppletoir contract van 14 Mei 1901 (2) aangevuld.

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1897/1898, — **152** n^o. 31.

(2) Zie Id. 1901/1902, — **169** n^o. 27.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel.

BANAWA (DONGGALA).

CONTRACT EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N^o. 29.

CONTRACT MET BANAWA (DONGGALA).

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den bestuurder van Banawa (Donggala) meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden den 13den December 1902 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons JOHAN ALBERT GEORGE BRUGMAN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en officier van de orde van Oranje-Nassau, resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden daartoe behoorlijk gemachtigd ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en MARAOENA AROE GANTI, bestuurder van Banawa (Donggala) met zijne landsgrooten (hadatsleden) overeengekomen als volgt:

Artikel een.

Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Oppergebiedster erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan deszelfs vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel twee.

Het gebied van het landschap Banawa (Donggala) bestaat uit:

1^o. eigenlijk Banawa of Donggala, begrens'd in het noorden en het westen door de zee (straat Makassar), in het oosten door de baai van Paloe en in het zuiden door het landschap Paloe of Palos.

2^o. Lero begrens'd in het noorden door Sirendjang (Towaëlie), in het oosten door Parigi, in het zuiden door Towaëlie en in het westen door de zee.

3^o. Balaesang en Dampelas, begrens'd in het noorden door Tontolie, in het oosten door de met Moëton verbonden landschappen, in het zuiden door Sirendjang en in het westen door de zee.

Eene nadere omschrijving van dit gebied en eene opsomming van de daartoe behorende eilanden zijn opgenomen in de aan dit contract gehechte bijlage A.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) verklaren zich onvoorwaardelijk te zullen onderwerpen aan de beslissing van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in alle gevallen van grensgeschil met de aangrenzende landschappen.

Artikel drie.

Het landschap Banawa (Donggala) wordt als leen afgestaan aan MARAOENA AROE GANTI onder uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

De bestuurder verklaart dit leen op die voorwaarde te aanvaarden.

Artikel vier.

De bestuurder van Banawa (Donggala) noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere Mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of zenden aan zoodanige Mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel vijf.

Aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië blijft het recht voorbehouden om den bestuurder van Banawa (Donggala) wanneer daartoe redenen bestaan, te ontslaan en na raadpleging der landsgrooten een vervanger te benoemen.

(De rijksbestuurder wordt benoemd en ontslagen door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in overleg met den bestuurder en de landsgrooten.)

In geval van overlijden van den bestuurder geven de landsgrooten (hadatsleden) daarvan onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den voornaamste der landsgrooten (den rijksbestierder) in afwachting dat door het gouvernement een vervanger zal zijn bevestigd.

Artikel zes.

De landsgrooten en mindere hoofden des lands zullen den bestuurder in de nakoming zijner verplichtingen trouw ter zijde staan, hem eerbiedigen en zijne bevelen gehoorzamen voor zoover die strekken tot welzijn van land en volk en niet strijden met de bevelen van het gouvernement.

Zij, die daarin onwillig en ongehoorzaam zich betoonen, zullen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Bij verschil van gevoelen doet de gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uitspraak.

Artikel zeven.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zullen den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem, dan wel met de onder hem dienende ambtenaren, in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Zij zullen zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geen brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel acht.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verlenen door het leveren van manschappen,

arbeiders, dragers en roeiers, wapenen en vaartuigen en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de naburige of andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende inlandsche landschappen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige landschappen geen vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap Banawa (Donggala) opwerpen.

Ook zullen zij zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die in de naburige landschappen mochten gevestigd zijn.

Versterkingen die met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen het landschap Banawa (Donggala) mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel negen.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zoomede hunne onderdanen zullen, zoo te land als ter zee, de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Het is den bestuurder echter toegelaten om persoonlijk zijn standaard of herkenningsvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel tien.

Aan het Nederlandsch-Indische Gouvernement blijft het recht voorbehouden om zulks noodig of nuttig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodig personeel over het landschap Banawa (Donggala) aan te stellen, belovende de bestuurder en de landsgrooten ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel elf.

Op welke plaats ook in het landschap Banawa (Donggala) het Gouvernement in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de bestuurder en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten alle mogelijke hulp en bijstand verleenen, terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen, kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van één vierkante paal of zooveel meer of minder als noodig zal blijken, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

Artikel twaalf.

De bestuurder en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Banawa (Donggala) zich gevestigd hebben of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in het landschap ten handel komen.

Alle den handel belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Banawa (Donggala) afgeschaft en verboden zijn.

Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op alle landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van het Gouvernement genieten.

Hunne vaartuigen moeten voorzien zijn van een door den bestuurder uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel dertien.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala)

verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van dat landschap niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaren zullen echter in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den bestuurder en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezers en andere oostersche Vreemdelingen in het landschap Banawa (Donggala) te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den bestuurder van Banawa (Donggala) in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden indien zij zich daar vertoonen en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

Artikel veertien.

Het recht tot het verleen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw in het gebied van Banawa (Donggala) berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning of voor eenige onderneming van landbouw, terwijl het bij eventuele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

Van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw op te brengen pacht- of huurschat zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw in het gebied van Banawa (Donggala) te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen, zijn voor het landschap Banawa (Donggala) en zijne ingezetenen van verbindende kraecht.

Artikel vijftien.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zullen, zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement geene andere belastingen heffen, dan die omschreven in de aan dit contract gehechte opgave en mitsdien zullen zonder die toestemming die belastingen hetzij ze in geld, in natura of in arbeid opgebracht worden, in geen geval verhoogd of verzwaaard mogen worden.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap Banawa (Donggala) geen bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd, en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

De boven omschreven belastingen zullen, behalve de in- en uitvoerrechten en pachten zoo die bestaan, niet van toepassing zijn op 's Gouvernements directe onderdanen.

Het Gouvernement behoudt zich het recht voor bestaande belastingen te allen tijde tegen schadevergoeding over te nemen.

Artikel zestien.

Het recht tot het heffen van belastingen buiten de in het vorig artikel bedoelde, berust bij het Gouvernement.

Alle door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië vastge-

stelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die plaatsen in het landschap Banawa (Donggala) waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement zijn of eventueel zullen worden afgestaan.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) verklaren in het bijzonder zich te onderwerpen aan alle regelingen, welke het Gouvernement van Nederlandsch-Indië nader mocht goedvinden vast te stellen omtrent de exploitatie van pachten en omtrent het heffen van rechten van de vaartuigen welke de havens van Banawa (Donggala) aandoen, zoomede van de aldaar in- en uitgevoerd wordende goederen.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om ten laste van zijne directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als het noodig zal achten.

Artikel zeventien.

Al de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Banawa (Donggala) tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel achttien.

Als onderdanen van den bestuurder van Banawa (Donggala) worden beschouwd alle personen van welken landsaard ook, die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven catagoriën.

Artikel negentien.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Banawa (Donggala) beschouwd:

- 1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;
- 2°. alle bedienden van Europeanen en daarmede gelijkgestelden voor zooverre zij niet behooren tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden;
- 3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements etablissementen;
- 4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;
- 5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden;
- 6°. alle Chineezen en andere vreemde Oosterlingen;
- 7°. alle andere niet tot de inheemsche bevolking van het gouvernement Celebes en onderhoorigheden behorende personen, gevestigd op ondernemingen van land- of mijnbouw, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement;
- 8°. allen, die den Christelijken godsdienst belijden.

Al deze Gouvernements onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements rechtbanken en rechters.

Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Banawa (Donggala) zijn opgevat, worden zij door den bestuurder aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uitgeleverd.

Artikel twintig.

Aan de rechtspraak der rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den bestuurder van Banawa (Donggala) die:

te zamen met onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken;

misdrijven of overtredingen plegen tegen het Gouvernement, deszelfs ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien van deszelfs eigendommen of van die zijner onderdanen;

procedeeren in zaken van handel en nijverheid of andere civiele gedingen, waarin onderdanen van het Gouvernement betrokken zijn;

N°. 201. 29.

zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten, en ten aanzien van de bepalingen omtrent den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Banawa (Donggala);

overtreden de door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, welke voor het landschap Banawa (Donggala) en zijn ingezetenen van verbindende kracht zijn.

Ook de straf- en rechtsvorderingen ter zake van misdrijven en overtredingen met betrekking tot telegraaflijnen en kabels, hetzij deze liggen binnen of buiten het gebied van het landschap Banawa (Donggala), gepleegd door onderdanen van den bestuurder, zullen worden berecht door de Nederlandsch-Indische rechtbanken en rechters en naar de Nederlandsch-Indische wetten.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

De bestuurder en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen uitgesproken steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel een en twintig.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaand artikel onderdanen van den bestuurder voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te recht staan, zal de bestuurder bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijn onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel twee en twintig.

De zorg voor de politie binnen het landschap Banawa (Donggala) berust bij den bestuurder en de landsgrooten, die dien-tengevolge aansprakelijk zijn voor de orde en de rust binnen hun land en zorg dragen voor de opsporing van misdrijven en overtredingen, uitgezonderd voor zooveel betreft de uitgestrektheid gronds voor etablissementen of versterkingen afgestaan.

Voor zooveel betreft de binnen het landschap Banawa (Donggala) onder hunne eigene door of van wege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden, gevestigde Chineezen of vreemdelingen, is de bestuurder bevoegd met opzigt tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Artikel drie en twintig.

De rechtsmacht van den bestuurder en de landsgrooten bepaalt zich tot de bevolking van Banawa (Donggala) niet behorende tot 's Gouvernements onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel twintig.

Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elk misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en op het land waar hij zijn misdrijf of overtreding gepleegd heeft, met dien verstande dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap Banawa (Donggala) te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden te doen.

De bestuurder en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid om op personen behorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap Banawa (Donggala) als straf, wegens misdrijven begaan in dat landschap, toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter vóór de ten uitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst, waar de banneling verblijf zal houden.

Vonnissen, waarbij de beklagde door den bestuurder en de landsgrooten veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning

buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, maar worden door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden den directeur van justitie ter strafplaats aanwijzing aangeboden.

Artikel vier en twintig.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich om de in hun land bestaande wegen steeds in goeden staat te houden en wanneer het Gouvernement zulks mocht verlangen nieuwe wegen door hun land aan te leggen.

Artikel vijf en twintig.

In het landschap Banawa (Donggala) zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven, door den bestuurder en de landsgrooten binnen hun land niet geduld maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

(Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleen en aan de maatregelen, die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen om tot eene algeheele afschaffing van de slavernij in hun gebied te geraken.)

Tot verzekering der rechten van zoodanige personen, die tot waarborg van schuld als pandelingen zich mochten hebben gesteld, beloven de bestuurder en de landsgrooten te zullen waken en doen waken, dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld; te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen, en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Daartoe beloven de bestuurder en de landsgrooten in het bijzonder tegen te gaan en voor altijd af te schaffen het vroeger ingeslopen misbruik om vrije lieden voortdurend in pandelingschap te houden en dat verband zelfs op hunne kinderen te doen overgaan.

Artikel zes en twintig.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleen en, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden uitleveren, dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terecht stellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement, dan wel die van den bestuurder en de landsgrooten staan.

Artikel zeven en twintig.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich, om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Banawa (Donggala) in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen en, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goedereu toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand of langs de rivieren binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrenge van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen, zullen de bestuurder en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De bestuurder en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve, naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, die, na den bestuurder, de landsgrooten en de andere belanghebbenden te hebben gehoord, bevoegd is haar te wijzigen, zooals hem billijk zal voorkomen.

Daarna kunnen de daarbij betrokkenen, indien zij zich door de bedoelde begrooting, al dan niet door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden gewijzigd, bezwaard gevoelen, door tusschenkomst van dien gouverneur, de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen, aan welke beslissing de bestuurder en de landsgrooten zich zullen onderwerpen.

Artikel acht en twintig.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) verbinden zich om met alle middelen onder hun bereik of te hunner beschikking gesteld of nog te stellen, het volksonderwijs in hun gebied krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel negen en twintig.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel dertig.

De bestuurder en de landsgrooten van Banawa (Donggala) zullen zooveel in hun vermogen is, de teelt van voedingsgewassen en andere nuttige gewassen als padi, cacao, koffie enz. aanmoedigen en bevorderen.

Artikel een en dertig.

De in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie, niet gedekt door eene schriftelijke vergunning van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, zijn in het landschap Banawa (Donggala) verboden.

De bestuurder en de landsgrooten verbinden zich de overtreders van dit verbod en de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uit te leveren.

Artikel twee en dertig.

De bestuurder en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de bestuurders van Banawa (Donggala) gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn — zijn vervallen.

Omtrent hetgeen nader blijken mocht in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef vermeld te Donggala overeengekomen, in triplo opgemaakt, ondertee kend, bezegeld en plechtig beëdigd door den bestuurder van Banawa (Donggala) en zijne landsgrooten in tegenwoordigheid van mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Stempels en handteekeningen van den bestuurder van Banawa en van zijne landsgrooten.

In ons bijzijn:

De gezaghebber van het Gouv. stoomschip *Zwaan*,

(w. g.) BERMAN.

De civiel gezaghebber aan de Palosbaai,

(w. g.) W. H. NIELS.

De luitenant der Boegineezen,

(w. g.) MOEHAMAD AMIR.

Bijlage A.

Opgave van de landen en eilanden waaruit het gebied van Banawa (Donggala) is samengesteld :

Donggala.
Ganti.
Kabonga.
Bale.
Towale.
Kola-Kola.
Lero.
Towaya.
Salibomba.
Tosale.
Tolongano.
Pantalowang.
Marana.
Tibo.
Aliendaoe.
Batoe Soeya.
Sikara.
Bala Esa.
Pamaloeloe.
Mapaga.
Dampelas.
Tamboeng.
Panggang en
de eilanden :
Panggalasia.
Pasoso
Tiengowa en
Mapoete.

De resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Opgave van belastingen in het landschap Banawa (Donggala):

1°. de inkomende en uitgaande rechten :

a. van alle in- en uitgevoerde artikelen worden 4 pct. rechten geheven.

2°. Laboe batoe of ankerage gelden en soessoeng binanga zijn afhankelijk van de hoegrootheid van het vaartuig; de minste betaling is 25 cents.

3°. van ieder vruchtdragenden klapperboom 8 klappers per jaar.

Voor het overige is het volk aan geen landelijke of directe belasting onderworpen.

Na het oogsten van zijn padie, djagong of andere tuinvruchten biedt het daarvan den vorst en het hoofd, onder wiens gebied het sorteert, bij wijze van hommage, een klein gedeelte aan, bestaande, wat de padie betreft, uit één bos per veld.

De resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) J. G. A. BRUGMAN.

Opgave van de havens van het landschap Banawa (Donggala), bedoeld in artikel dertien van het contract d.d. 13 December 1902.

Donggala.
Lero.
Towaya.
Marana.
Tiebo.
Batoe Soeija.
Aliendaoe.
Parapa.
Malokoe.
Towija.
Tamboeng.
Sielangbea.
Sibajjoe.
Dampelas.
Taiepa.

Stempels en handteekeningen van den bestuurder van Banawa en van zijne landsgrooten.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal in de plaats van den afgezetten bestuurder van Banawa (Donggala) LA MAKAGILLI TOMEDODA overeenkomstig de instellingen van dat landschap tot bestuurder is verkozen MARAOENA AROE GANTI :

En aangezien MARAOENA AROE GANTI voornoemd op heden Zaterdag den 13den December des jaars 1902 overeenkomende met den 12den Ramalan van het jaar 1320 der Mohamedaansche tijdrekening te Donggala met het Gouvernement van Nederlandsch-Indië een nieuw contract, waaraan deze akte is geannexeerd gesloten en plechtig beëdigd heeft, zoo wordt voornoemde MARAOENA AROE GANTI bij deze door mij resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, daartoe behoorlijk gemachtigd, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in naam en van wege het Gouvernement van Nederlandsch-Indië plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Banawa (Donggala.)

Ten blijke waarvan deze akte opgemaakt en ondertekend is door mij resident voornoemd,

(w. g.) J. A. G. BRUGMAN.

Dit contract en deze akte van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Mei 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get). DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

BANAWA (DONGGALA).

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 30.

Van de in 1901 plaats gehad hebbende bestuurswisseling in het onder het gouvernement Celebes en onderhoorigheden ressorteerende landschap Banawa (Donggala) (zie Koloniaal Verslag 1902 kolom 79/80) is gebruik gemaakt om met den nieuw gekozen bestuurder, LA MARAOENA AROE GANTI, het hierbij overgelegd nieuw politiek contract van 13 December 1902 te sluiten. Na het tot stand komen van dit contract is, blijkens de mede hierbij overgelegde akte van bevestiging, de nieuwe bestuurder in zijn waardigheid bevestigd.

Voor bijzonderheden omtrent het landschap Banawa zij verwezen naar de Nota van Toelichting, behoorende bij het vroegere contract met dat landschap van 2 Mei 1888 (1) en naar de Koloniale Verslagen van 1892, bladz. 20 en 67, 1893 bladz. 21 22, 1895, bladz. 26 en 1897, bladz. 26 27.

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1889/1890, — 103 n^o. 13.

Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.

KOETEI.

CONTRACT.

Nº. 31.

CONTRACT MET KOETEI.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen de rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan en de landsgrooten van het landschap Koetei nauwkeuriger te omschrijven en meer in overeenstemming te brengen met de eischen van de veranderde tijdsomstandigheden dan door de bestaande overeenkomst, aanvullingen en wijzigingen daarvan geschied is, zoo is op heden den 26sten Augustus 1902 overeenkomende met den 21sten Djoemadilawal 1320, onder nadere goedkeuring van de Regeering van Nederlandsch-Indië tusschen ons CORNELIS ALEXANDER KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, en gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Zijne Hoogheid MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ, officier der orde van Oranje-Nassau, sultan van Koetei en zijne landsgrooten overeengekomen als volgt:

Artikel een.

1. Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder sultan MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ en de landsgrooten van Koetei, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Oppergebiedster erkennen.

2. Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel twee.

Het landschap Koetei grenst:
ten noorden: aan het landschap Sambalioeng,
ten oosten: aan de straat van Makasser,
ten zuiden: aan het landschap Pasir, zullende de westgrens nader worden aangewezen.

Tot Koetei behooren de volgende eilanden:

die vormende de eilandengroep aan de monding der Koetei-rivier, tusschen de Moeara Badak en de Moeara Djawa,

Poeloe Baras, Bassa,

Poeloe Pandjang,

Poeloe Krinding,

Poeloe Melâhin,

Poeloe Bontang,

Poeloe Agar-Agar,

Poeloe Miang Besar,

Poeloe Miang Ketjil en

Poeloe Bira Birahan.

De sultan en landsgrooten van Koetei verklaren zich onvoorwaardelijk te zullen onderwerpen aan de beslissing van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in alle gevallen van grensgeschil met de aangrenzende landschappen.

Artikel drie.

1. Het landschap Koetei wordt als leen afgestaan aan sultan MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ onder uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

2. De sultan verklaart dit leen op die voorwaarden te aanvaarden.

Artikel vier.

De sultan van Koetei noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie, eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendingen ontvangen van of zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel vijf.

1. De sultan en de landsgrooten zullen, telkens wanneer de waardigheid van troonsopvolger onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo den prins aanwijzen dien zij tot troonsopvolger wenschen bestemd te zien.

2. Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

3. Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den sultan en zijne landsgrooten onderling of tusschen dezen en den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo wordt de keuze van den tot troonsopvolger aan te wijzen prins onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aan welke beslissing de sultan en de landsgrooten zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

4. Bij overlijden van den sultan of in geval dat de waardigheid van bestuurder van het landschap Koetei door andere omstandigheden, onvervuld mocht geraken en er een troonsopvolger is aangewezen, die op dat tijdstip meerderjarig is treedt deze als bestuurder van het landschap op na vooraf te hebben afgelegd, en in geschrifte te hebben onderteekend en bezegeld den eed van trouw aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als den vertegenwoordiger der Koningin in die gewesten, zoomede van stipte naleving van deze overeenkomst.

5. Hetzelfde geschiedt wanneer en zolang de sultan tijdelijk onbekwaam wordt zelf de teugels van het bewind te voeren.

6. Is er geen troonsopvolger aangewezen, dan zal de raad van landsgrooten voorloopig het bestuur van het landschap in handen nemen en zoo spoedig mogelijk eene voordracht doen tot vervanging van den bestuurder in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië vraagt.

7. Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den resident en raad van landsgrooten wijst de Gouverneur-Generaal den opvolger aan.

8. Tot op het tijdstip dat van den Gouverneur-Generaal de goedkeuring op de voordracht of wel de aanwijzing van den opvolger verkregen zal zijn, blijft het bestuur van het landschap tijdelijk opgedragen aan den raad van landsgrooten.

Artikel zes.

1. Bijaldien de aangewezen troonsopvolger gedurende zijne minderjarigheid tot de vorstelijke waardigheid mocht worden geroepen, worden tot aan het door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te bepalen tijdstip zijner meerderjarigheid het vorstelijk gezag en het bestuur van het landschap Koetei uitgeoefend door een of meer regenten daartoe door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen en bij eene daarvan uit te reiken akte in die waardigheid te bevestigen.

2. Voordat deze akte wordt uitgereikt moeten deze tijdelijke bestuurder of bestuurders afleggen en in geschrifte onderteekenen en bezegelen den eed van trouw en stipte nakoming van dit contract, voorgeschreven bij artikel vijf.

Artikel zeven.

Geene uitroeping, voorstelling aan het volk, of bevestiging van den tot sultan verkozen prins is geldig, wanneer die niet geschiedt krachtens eene door den Gouverneur-Generaal onderteekende akte, waarbij de keuze van dien prins wordt goedgekeurd en bekrachtigd.

Artikel acht.

1. Het landsbestuur van Koetei bestaat uit den sultan en de landsgrooten, wier titels, bevoegdheid, werkring en inkomsten door den sultan in overeenstemming met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo worden bepaald en die ook door hem, behoudens dezelfde overeenstemming, tot hunne ambten zullen worden geroepen en daaruit ontslagen.

2. Wanneer een meerderjarige aangewezen troonsopvolger aanwezig is, heeft deze het recht van zitting in de vergaderingen van het landsbestuur en daarin eene adviseerende stem.

3. Bij verhindering van den sultan zal hij in die vergaderingen van rechtswege worden vervangen door den meerderjarigen aangewezen troonsopvolger en bij ontstentenis of verhindering van dezen door een ander door den sultan aan te wijzen hem verwant vorstelijk persoon.

4. In eene vergadering van het landsbestuur die niet door den sultan wordt bijgewoond, worden alle beslissingen genomen onder voorbehoud van diens nadere goedkeuring.

5. De resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en de betrokken plaatselijke besturende ambtenaren hebben het recht alle vergaderingen van het landsbestuur, waarin rechtzaken of belangrijke bestuursaangelegenheden behandeld worden, bij te wonen.

Artikel negen.

1. De sultan en landsgrooten van Koetei zullen den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem rechtstreeks dan wel door tusschenkomst van den betrokken plaatselijk besturende ambtenaar, in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

2. Zij zullen, zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel tien.

1. De sultan en landsgrooten van Koetei zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleen en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

2. Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de bestuurders der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende landschappen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige bestuurders geene vijandelijkheden plegen, evenmin daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken of versterkingen binnen het landschap Koetei opwerpen.

3. Versterkingen, die binnen het landschap mochten bestaan of met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel elf.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodige overige personeel in het landschap Koetei te plaatsen; belovende de sultan en de landsgrooten ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel twaalf.

1. Op welke plaats ook in het landschap Koetei het Gouvernement van Nederlandsch-Indië in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de sultan en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleen en terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen, kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van een vierkante paal, of zooveel meer of minder als noodig zal blijken ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

2. De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

3. Het Gouvernement belooft dergelijke gronden niet te vervreemden of te verkoopen, maar die, wanneer ze niet meer voor het beoogde doel noodig mochten zijn, weder aan het leen toe te voegen.

Artikel dertien.

1. De sultan en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die zich met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Koetei gevestigd hebben, of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaars, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaars, zonder onderscheid, die in dat landschap ten handel komen.

2. Alle den handel onnoodig belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Koetei afgeschaft en verboden zijn.

3. Aan de handelaars van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen, onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten.

4. De aan den sultan en zijne onderdanen toebehoorende schepen moeten voorzien zijn van een door den sultan uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke Gouvernementsvoorschriften, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die ze daartoe zal mede onderteekenen of doen onderteekenen door den betrokken plaatselijk besturende ambtenaar.

5. De sultan en zijne onderdanen zullen zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in de plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

6. Het is den sultan echter toegelaten om persoonlijk zijn standaard of herkenningvlag gelijktijdig met, doch onder de Nederlandsche te voeren.

Artikel veertien.

Als onderdanen van den sultan van Koetei worden beschouwd alle personen van welken landaard ook die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven categorieën.

Artikel vijftien.

1. Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Koetei beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle personen in dienst van het Gouvernement onverschillig van welken landaard;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements etablissementen;

4°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behoorende tot de inheemsche bevolking der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die na minstens vijf jaren onafgebroken dienst eervol zijn ontslagen;

5°. alle Chineezen en andere vreemde oosterlingen;

6°. alle niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo behorende personen, die in dienst zijn van de hiervoren sub 1°. tot en met 5. bedoelde onderdanen van het Gouvernement, benevens alle personen, onverschillig van welken landaard, die krachtens met hunne werkgevers op den voet der bestaande bepalingen gesloten werkcontracten op ondernemingen, welke door onderdanen van het Gouvernement gedreven worden, werkzaam zijn.

2. Tot de inheemsche bevolking van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo worden medegerekend de in dat gewest geboren Boegineezen.

3. Gouvernements onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernementsrechtbanken en rechters.

4. Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Koetei zijn opgevat, worden zij, door den sultan en de landsgrooten aan de Gouvernementsvertegenwoordigers uitgeleverd.

Artikel zestien.

1. Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den sultan van Koetei, die:

I. zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

II. misdrijven of overtredingen plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

III. hetzij tegelijk met Gouvernementsonderdanen, hetzij door een of meer Gouvernementsonderdanen alleen of met onderdanen van den sultan als eischers, in een civiel geding als gedaagden betrokken worden;

IV. zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten dan wel ten aanzien van telegraaflijnen of kabels, hetzij deze liggen binnen het gebied van Koetei hetzij daarbuiten, en evenzoo ten aanzien van de bepalingen omtrent den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Koetei;

V. overtreden de door den Wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, welke voor het sultanaat en zijne ingezetenen van verbindende kracht zijn.

2. De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den sultan en de landsgrooten van Koetei steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

3. De sultan en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen over sultans onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel zeventien.

In de gevallen, waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel sultans onderdanen voor de rechtbanken of rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, is de sultan bevoegd in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn bij de berechting der zaken zijner onderdanen ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel achttien.

1. De sultan en de landsgrooten van Koetei zijn aansprakelijk voor de handhaving van orde en rust onder de sultans onderdanen.

2. Zij zullen desverlangd en in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo alle voor de overige in-

N°. 201. 31.

gezetenen des lands geldige politieele verordeningen en keuren ook op de sultans onderdanen van toepassing verklaren en ten aanzien van dezen handhaven.

3. Zij zijn bevoegd om wanneer hunne eigene middelen daartoe te kort schieten ten aanzien dier politiezorg de hulp en tusschenkomst van het Europeesch bestuur in te roepen, maar daarentegen ook verplicht om desgevorderd diezelfde hulp en tusschenkomst op eerste aanvraag te verleen aan de ambtenaren, die van Gouvernementswege met de zorg voor de politie belast zijn.

Artikel negentien.

1. Behoudens de bepalingen van de artikelen 16 en 17 van deze overeenkomst zijn alle onderdanen van den sultan van Koetei onderworpen aan de rechtspraak van het leenbestuur.

2. Elk aan die rechtspraak onderworpen misdadiger wordt gestraft volgens de in het landschap Koetei bestaande wetten en landsinstellingen, met dien verstande evenwel, dat martelende of verminkende straffen, waaronder ook de straf van rotanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast, verbindende de sultan en de landsgrooten zich, om die straffen in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo door meer menselijke straffen te vervangen.

3. De doodstraf mag niet worden ten uitvoer gelegd dan nadat de schuldige met inachtneming der volgens de wetten en instellingen des lands voorgeschreven rechtspleging daartoe veroordeeld zij en de resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo na kennisname van het vonnis en alle overige tot de zaak betrekking hebbende bescheiden, zijne toestemming tot die ten uitvoerlegging zal hebben verleend.

4. Het voltrekken van de doodstraf zal geschieden op de in de Gouvernementslanden gebruikelijke wijze.

5. Wanneer de resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo bedenking heeft tegen de voltrekking der doodstraf en niet op grond daarvan terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië ingeroepen, aan welke beslissing de sultan en de landsgrooten zich zullen onderwerpen.

6. Bij veroordeeling tot dwangarbeid voor niet meer dan één jaar wordt de plaats waar de straf zal worden ondergaan door het hoofd van gewestelijk bestuur in overleg met den sultan en landsgrooten en bij langeren duur van straftijd van Regeeringswege aangewezen.

Artikel twintig.

1. Behoudens de bevoegdheid van het leenbestuur om tot zoodanigen maatregel voorstellen te doen aan den resident, berust bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië het uitsluitend recht om aan personen, al dan niet tot de Gouvernements rechtstreeksche onderdanen behorende, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, het verblijf binnen het landschap Koetei of een gedeelte daarvan te ontzeggen, dan wel eene bepaalde plaats daarbuiten tot verblijf aan te wijzen.

2. Voor zoover die maatregel zal worden toegepast op de onderdanen van den sultan, geschiedt dit niet dan na ingewonnen advies van hem en zijne landsgrooten.

3. In het onderhoud van de personen, die door dien maatregel getroffen worden, wordt voor zooveel noodig van Gouvernementswege voorzien.

Artikel een en twintig.

1. De sultan en landsgrooten van Koetei verbinden zich geene Europeanen en westersche of oostersche vreemdelingen, voor zoover deze laatsten behooren tot eene der categorieën omschreven in de eerste alinea van artikel vijftien, in hun land toe te laten zonder vooraf verkregen toestemming van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo of van den plaatselijk besturende ambtenaar.

2. Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Koetei worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den sultan en landsgrooten kennis moeten gegeven worden aan den plaatselijk besturende ambtenaar.

3. Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van oostersche vreemdelingen in het landschap Koetei te

allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

4. Personen, die zich zonder verlof hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den sultan en de landsgrooten van Koetei in geen geval binnen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoouen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

5. Evenzoo bestaat die verplichting tot uitlevering ten aanzien van alle goederen en voorwerpen, die in strijd met de op de onderdanen van den sultan toepasselijk verklaarde verbodsbepalingen binnen het landschap Koetei zijn ingevoerd en aldaar kunnen worden achterhaald.

Artikel twee en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten van Koetei zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleenen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken zijn.

2. Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo uitleveren dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onderworpen zijn aan de rechtspraak van het Gouvernement of van het leenbestuur

Artikel drie en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten verbinden zich, om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Koetei in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene hunner goederen toe te eigenen noch te gedoogen, dat iemand, wie ook, zich die toeigene.

2. Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de sultan en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement, en in afwachting van de maatregelen door dezen te nemen al dadelijk alles wat mogelijk is doen en laten doen om die schepen en vaartuigen of goederen te behouden of voor verdere schade te bewaren.

3. De sultan en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve naarmate van de moeite wordt begroot. Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo die, na den sultan, de landsgrooten en de andere belanghebbenden te hebben gehoord, bevoegd is haar te wijzigen zooals hem billijk zal voorkomen.

4. Daarna kunnen de daarbij betrokkenen, indien zij zich door de bedoelde begrooting, al dan niet door den resident gewijzigd, bezwaard gevoelen, door tusschenkomst van dien resident, de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen, aan welke beslissing de sultan en de mantri's zich zullen onderwerpen.

Artikel vier en twintig.

1. In het landschap Koetei zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven door den sultan en de landsgrooten binnen hun land niet geduld maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtadig tegengegaan worden.

2. Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleenen aan de maatregelen die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen om tot eene algeheele afschaffing van de slavornij in hun land te geraken.

3. Ter verzekering der rechten van zoodanige personen die zich tot waarborg van schuld als pandelingen mochten hebben gesteld, beloven de sultan en de landsgrooten van Koetei te zullen waken en doen waken dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld bij de ordonnantiën van 7 Juli 1859 (*Staatsblad* n°. 43) en 22 Juni 1872 (*Staatsblad* n°. 114) te zullen tegengaan en doen tegen-

gaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Artikel vijf en twintig.

De sultan en de landsgrooten verbinden zich om vernederende en de mindere hoofden en bevolking onnoodig drukkende gebruiken voor zoover die nog mochten bestaan in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zoo spoedig doenlijk af te schaffen.

Artikel zes en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten verklaren het havenbeheer en de politie in de havens en op de reeden van het landschap Koetei aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te hebben overgedragen en derhalve er in toe te stemmen:

dat door dat Gouvernement in die havens, waar het zulks noodig acht, havenmeesters worden aangesteld,

dat aan die ambtenaren dezelfde bevoegdheden worden toegekend als aan de havenmeesters in het Gouvernements direct gebied, en

dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havenplaatsen haven-, ankerage- en loodsgelden worden geheven, ook van des sultans onderdanen.

2. Als een gevolg van de in de vorige alinea bedoelde overdracht zijn het algemeen politiereglement voor reeden, ankerplaatsen en havens in Nederlandsch-Indië (*Staatsblad* 1885 n°. 87) en de bepalingen waardoor het eventueel zal gewijzigd, aangevuld of vervangen worden, voor het landschap Koetei en zijne ingezetenen, den sultan en zijne onderdanen daaronder begrepen, van verbindende kracht.

3. Het vervoer van personen door middel van stoomschepen is in het landschap Koetei onderworpen aan de ter zake bestaande of nog te maken Gouvernements voorschriften (*Staatsblad* 1894 n°. 278), ook wanneer dat vervoer geschiedt met schepen aan den sultan of zijne onderdanen toebehoorende.

Artikel zeven en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten zullen aan personen, niet behorende tot de inheemsche bevolking van het landschap Koetei geene vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en concessiën tot ondernemingen van landbouw, houtaankap, of mijnontginning verleenen, noch aan zoodanige personen gronden verkoopen of verhuren, noch toelaten dat door hunne onderdanen dergelijke vergunningen of concessiën, die eventueel aan dezen mochten zijn verleend, dan wel rechten op gronden aan zoodanige personen worden overgedragen dan na verkregen toestemming van het Gouvernement en behoudens nadere goedkeuring der contracten door den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

2. Zoodanige concessiën zullen steeds met inachtneming van de algemeene belangen van Nederlandsch-Indië, waartoe ook het landschap Koetei behoort, zooveel mogelijk worden geregeld in overeenstemming met de algemeene verordeningen die te dezer zake reeds bestaan of nader mochten worden uitgevaardigd en met de bijzondere bepalingen die het Gouvernement te dien aanzien reeds gemaakt heeft of nader zal vaststellen.

3. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor zijne rekening ondernemingen van landbouw of mijnontginning in het landschap Koetei te doen aanvangen en voortzetten, een en ander behoudens billijke schadelessstelling aan de betrokkenen voor zoover daartoe grond bestaat.

4. De sultan en landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

5. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft ook het recht vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en concessiën tot mijnontginningen binnen het landschap Koetei te verleenen, zullende elk voorkomend geval van dien aard het onderwerp van eene bijzondere schikking met den sultan en de landsgrooten uitmaken.

6. Het Gouvernement regelt het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginning te houden.

Artikel acht en twintig.

De sultan en de landsgrooten van Koetei verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel negen en twintig.

De sultan en de landsgrooten verbinden zich om met de middelen onder hun bereik of tot hunne beschikking ge-teld of nog te stellen het volksonderwijs in hun land krachtadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel dertig.

Al de door het Nederlandsch Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Koetei tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel een en dertig.

1. De in Koetei bestaande belastingen en heffingen, hetzij in geld of in arbeid zullen door den sultan en de landsgrooten noch verhoogd noch verlaagd worden, noch zullen nieuwe worden ingevoerd, zonder vergunning van het Gouvernement.

2. Behalve de in de suppletoire overeenkomst van 25 Juni 1900 geuoemde rechten, worden in Koetei de volgende belastingen geheven:

1°. de hasil tanah, d. i. een tiende van alle ingezameld wordende boschproducten.

2°. een hoofdgeld ten bedrage van f 2,50 (twee gulden vijftig cent) voor iederen volwassen ongehuwden man en f 3,50 (drie gulden vijftig cent) voor iederen gehuwden man 's jaars.

3°. heerendiensten.

3. Het Gouvernement heeft het recht ook deze inkomsten geheel of gedeeltelijk tegen een nader te bepalen billijke schade-loosstelling van den sultan en de landsgrooten over te nemen en die daarna te wijzigen of af te schaffen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen.

4. De sultan en de landsgrooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het sultanaat geen onwettige heffingen, hoe ook genaamd en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

5. Het Gouvernement heeft het recht om ten laste van zijn directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel twee en dertig.

1. De sultan en de landsgrooten verbinden zich de helft hunner inkomsten uit mijnconcessiën en vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen af te zonderen voor de vorming eener landschapskas tot bestrijding van in het belang van het landschap Koetei en zijne bevolking noodige of gewenschte uitgaven.

2. Het beheer dier landschapskas, waarin ook andere, nader aan te wijzen inkomsten gestort kunnen worden, wordt door den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo geregeld in overeenstemming met den sultan en de landsgrooten.

Artikel drie en dertig.

1. Voor zoover de bepalingen der vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de sultans en landsgrooten van Koetei gesloten in strijd zijn met die van deze overeenkomst, zijn zij door deze vervallen.

2. Omtrent punten bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

3. Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal den sultan en de landsgrooten van Koetei en hunne opvolgers, zoolang zij de hun in dit contract opgelegde verplichtingen trouw en stipt opvolgen, in hunne waardigheden en rechten als zoodanig handhaven en zich niet anders dan in de in dit contract omschreven gevallen met de inwendige huishouding van het landschap inlaten.

Artikel vier en dertig.

Dit contract treedt in werking op den dag op welken het door de Regeering van Nederlandsch-Indië zal worden goedgekeurd.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezès vermeld ter hoofdplaatse Tenggaroeng overeengekomen, in viervoud opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den sultan van Koetei, MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ,

officier der orde van Oranje-Nassau, en door zijne landsgrooten, pangeran MANGKOE NEGORO, pangeran SOSKO NEGORO, pangeran PANDJI en pangeran PRAWIRO, in tegenwoordigheid van mij CORNELIS ALEXANDER KROESEN, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

(w. g.) KROESEN.

Stempels en handteekening van den sultan van Koetei MOHAMAD ALIMOEDIN en zijne landsgrooten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 14den December 1902, onder voorbehoud, dat de sultan en de landsgrooten van Koetei instemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst van de artt. 8, 9, 10, 13, 16, 19, 21 en 27 aangebrachte wijzigingen, strekkende om dien tekst met den Nederlandschen in overeenstemming te brengen, en dat zij van deze instemming doen blijken door eene hieronder te stellen ondertekende en bezegelde verklaring.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) PAULUS.

Wij, MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ, officier der orde van Oranje-Nassau, sultan van Koetei en landsgrooten van dat landschap verklaren in te stemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst van de artikelen 8, 9, 10, 13, 16, 19, 21 en 27 van bovenstaand contract aangebrachte wijzigingen, ten bewijze waarvan wij deze verklaring hebben ondertekend en bezegeld.

Gedaan te Tenggaroeng, den 20sten April 1903, overeenkomende met den 22sten Dzoelhidjah 1320.

Stempels en handteekeningen van den sultan van Koetei en van zijne landsgrooten.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Wij, sultan MOHAMAD ALIMOEDIN ADIL CHALIFATOEL MOEMININ, officier der orde van Oranje-Nassau, bestuurder van het landschap Koetei en zijne landsgrooten, hebben op verzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onderstaanden staat opgemaakt en ondertekend.

Opgave van de havens van het landschap Koetei bedoeld in art. 21 van het contract van heden.

Namen der havens:

Balikpapan,

Moeara Djawa,

Samarinda,

Bontang,

Sangkoelirang.

Aldus opgemaakt te Tenggaroeng den 26sten Augustus 1902, overeenkomende met den 21sten Djoemadilawal 1320.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

KOETEI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 32.

Met het onder de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ressorteerende landschap Koetei, dat nog in het begin der vorige eeuw aan het Bandjermasinsche rijk ondergeschikt was, werd op 8 Augustus 1825 een voorloopig contract gesloten, dat op 11 October 1844 door een definitief contract werd vervangen. Bij dit contract werd Koetei in leen afgestaan aan den sultan MOHAMAD SALEH OEDIN, nadat hij, zoo voor zich als zijne opvolgers, onze opperheerschappij over dit landschap erkend had. Bij hetzelfde contract werden de opvolgingsrechten van den toen nog onmondigen zoon van den sultan, ADJIE SOLIMAN, erkend.

Na den dood van MOHAMAD SALEH OEDIN op den 18den Augustus 1843 werd ADJIE SOLIMAN, onder den naam van MOHAMMAD AADIL CHALIEFAT OEL MOEMININ als sultan uitgeroepen en kwam hij onder voogdijschap van den pangeran MANGKOK BOEMI, den FERDANA MANTRIE en den KIAHI SENOPATI van welke voogden de eerstgenoemde op 7 Juli 1848 overleed en vervangen werd door pangeran DEPATI, ook genaamd pangeran TOEHA of pangeran RATOE.

Met de drie voogden van den sultan werd vervolgens op 19 October 1850 een contract aangegaan, dat gedurende de minderjarigheid van den jongen vorst van kracht is gebleven. Nadat deze het bestuur had aanvaard werd het vervangen door het contract van 17 Juli 1863 (1), later aangevuld bij de overeenkomsten van

12 Juli 1896 (2), 16 Maart 1898 (3) en 27 Augustus 1898 (4).

Sultan SOLIMAN overleed op 2 December 1899 en werd opgevolgd door zijn oudsten wetigen zoon, onder den naam en titel van sultan MOHAMAD ALIMOKDIN ALA-DIL CHALIFATOEL MOEMININ, nadat hij bij de door hem gepasseerde akte van verband (5) o. a. had verklaard te zullen medewerken tot het sluiten van een nieuw politiek contract, alsmede tot de overdracht aan het Gouvernement — tegen schadeloosstelling — van de tolrechten, pachten en monopolieën in Koetei.

Deze overdracht kwam tot stand bij de suppletoire overeenkomst van 25 Juni 1900 (6), terwijl het nieuwe contract werd gesloten op 26 Augustus 1902. De belangrijkste bepalingen van dit contract, hetwelk hierbij wordt overgelegd, zijn die van de artikelen 8 (samenstelling van het landsbestuur), 14 t/m 17 (onderdaanschap en rechtspraak), 24, al. 3 (pandelingschap), 25 (afschaffing van vernederende gebruiken), 26, al. 2 en 3 (toepasselijkheid van het algemeen politiereglement voor reeden, ankerplaatsen en havens in Nederlandsch-Indië en van de bepalingen op het vervoer van personen door middel van stoomschepen), 31 (opgave van de in Koetei bestaande wettige belastingen) en 32 (vorming van eene landschapskas).

(2) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1899/1900, — 151 N^o. 2.

(3) Id. 1898/1899, — 166 N^o. 31.

(4) Id. N^o. 32.

(5) Id. 1900/1901, — 169 N^o. 6.

(6) Id. 1901/1902, — 169 N^o. 2.

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1864/1865, — (XXI) N^o. 30.

PASIR.

CONTRACT.

Nº. 33.

CONTRACT MET PASIR.

Aangezien het wenschelijk is voorgekomen de rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan en de landsgrooten van het landschap Pasir nauwkeuriger te omschrijven en meer in overeenstemming te brengen met de eischen van de veranderde tijdsomstandigheden dan door de bestaande overeenkomst, aanvullingen en wijzigingen daarvan geschied is, zoo is op heden den 1sten September 1902 overeenkomende met den 27sten Djoemadilawal 1320, onder nadere goedkeuring van de Regeering van Nederlandsch-Indië, tusschen ons CORNELIS ALEXANDER KROESEN, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, en gemachtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Zijne Hoogheid IBRAHIM CHALIL OEDIN, sultan van Pasir en zijne landsgrooten overeengekomen als volgt:

Artikel een.

1. Evenals hunne voorgangers verklaren ook de tegenwoordige bestuurder sultan IBRAHIM CHALIL OEDIN en de landsgrooten van Pasir, dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Oppergebiedster erkennen.

2. Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel twee.

1. Het landschap Pasir wordt begrensd als volgt: ten noorden door het landschap Koetei, ten oosten door de straat van Makasser, ten zuiden door het gouvernementslandschap Tjengal, ten westen door de waterscheiding tusschen de in de straat van Makasser uitmondende rivieren en die welke zich in de Barito (Java zee) uitstorten.

2. Tot Pasir behooren geene eilanden.

3. De sultan en landsgrooten van Pasir verklaren zich onvoorwaardelijk te zullen onderwerpen aan de beslissing van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in alle gevallen van grensgeschil met de aangrenzende landschappen.

Artikel drie.

1. Het landschap Pasir wordt als leen afgestaan aan sultan IBRAHIM CHALIL OEDIN onder uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

2. De sultan verklaart dit leen op die voorwaarden te aanvaarden.

Artikel vier.

De sultan van Pasir noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere mogendheid, hetzij oostersche of westersche, noch met eenigen onderdaan van zoodanige natie, eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan of briefwisseling houden, noch geschenken of zendelingen ontvangen van of

zenden aan zoodanige mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel vijf.

1. De sultan en de landsgrooten zullen, telkens wanneer de waardigheid van troonsopvolger onvervuld mocht zijn, met eerbiediging der landsinstellingen en in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo den prins aanwijzen dien zij tot troonsopvolger wenschen bestemd te zien.

2. Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zonder welke zij van geenerlei gevolg is.

3. Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den sultan en zijne landsgrooten onderling of tusschen dezen en den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo wordt de keuze van den tot troonsopvolger aan te wijzen prins onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aan welke beslissing de sultan en de landsgrooten zich onvoorwaardelijk zullen onderwerpen.

4. Bij overlijden van den sultan of in geval dat de waardigheid van bestuurder van het landschap Pasir door andere omstandigheden onvervuld mocht geraken en er een troonsopvolger is aangewezen, die op dat tijdstip meerderjarig is, treedt deze als bestuurder van het landschap op na vooraf te hebben afgelegd, en in geschrifte te hebben ondertekend en bezegeld den eed van trouw aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als den vertegenwoordiger der Koningin in die gewesten, zoomede van stipte naleving van deze overeenkomst.

5. Hetzelfde geschiedt wanneer en zolang de sultan tijdelijk onbekwaam wordt zelf de teugels van het bewind te voeren.

6. Is er geen troonsopvolger aangewezen, dan zal de raad van landsgrooten voorloopig het bestuur van het landschap in handen nemen en zoo spoedig mogelijk eene voordracht doen tot vervanging van den bestuurder in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die daarop de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië vraagt.

7. Bij gemis aan eenstemmigheid tusschen den resident en den raad van landsgrooten wijst de Gouverneur-Generaal den opvolger aan.

8. Tot op het tijdstip dat van den Gouverneur-Generaal de goedkeuring op de voordracht of wel de aanwijzing van den opvolger verkregen zal zijn, blijft het bestuur van het landschap tijdelijk opgedragen aan den raad van landsgrooten.

Artikel zes.

1. Bijaldien de aangewezen troonsopvolger gedurende zijne minderjarigheid tot de vorstelijke waardigheid mocht worden geroepen, worden tot aan het door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te bepalen tijdstip zijner meerderjarigheid het vorstelijk gezag en het bestuur van het landschap Pasir uitgeoefend door een of meer regenten daartoe door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen en bij eene daarvan uit te reiken akte in die waardigheid te bevestigen.

2. Voordat deze akte wordt uitgereikt moeten deze tijdelijke bestuurder of bestuurders afleggen en in geschrifte onderteekenen

en bezegelen den eed van trouw en stipte nakoming van dit contract, voorgeschreven bij artikel vijf.

Artikel zeven.

Geene uitroeping, voorstelling aan het volk, of bevestiging van den tot sultan verkozen prins is geldig, wanneer die niet geschiedt krachtens eene door den Gouverneur-Generaal onderteekende akte, waarbij de keuze van dien prins wordt goedgekeurd en bekrachtigd.

Artikel acht.

1. Het landsbestuur van Pasir bestaat uit den sultan en de landsgrooten, wier titels, bevoegdheid, werkkring en inkomsten door den sultan in overeenstemming met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo worden bepaald en die ook door hem, behoudens dezelfde overeenstemming, tot hunne ambten zullen worden geroepen en daaruit ontslagen.

2. Wanneer een meerderjarige aangewezen troonsopvolger aanwezig is, heeft deze het recht van zitting in de vergaderingen van het landsbestuur en daarin eene adviseerende stem.

3. Bij verhindering van den sultan zal hij in die vergaderingen van rechtswege worden vervangen door den meerderjarigen aangewezen troonsopvolger en bij ontstentenis of verhindering van dezen door een ander door den sultan aan te wijzen hem verwant vorstelijk persoon.

4. In eene vergadering van het landsbestuur die niet door den sultan wordt bijgewoond, worden alle beslissingen genomen onder voorbehoud van diens nadere goedkeuring.

5. De resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en de betrokken plaatselijke besturende ambtenaren hebben het recht alle vergaderingen van het landsbestuur, waarin rechtzaken of belangrijke bestuursaangelegenheden behandeld worden, bij te wonen.

Artikel negen.

1. De sultan en landsgrooten van Pasir zullen den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem rechtstreeks dan wel door tusschenkomst van den betrokken plaatselijk besturende ambtenaar, in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

2. Zij zullen, zonder zijn medeweten of voorafgaand overleg met hem, aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement brieven noch gezantschappen afzenden.

Artikel tien.

1. De sultan en landsgrooten van Pasir zullen met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement steeds vrede en oprechte vriendschap onderhouden en dat Gouvernement, waar noodig, op eerste aanvraag met alle in hun bereik zijnde middelen hulp verleenen door het leveren van volk, wapenen en vaartuigen en zulks tegen zoodanige vergoeding als het Gouvernement billijk zal achten.

2. Zij verbinden zich evenzeer vrede en vriendschap te onderhouden met de bestuurders der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behorende landschappen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige bestuurders geene vijandelijkheden plegen, evenmin daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken of versterkingen binnen het landschap Pasir opwerpen.

3. Versterkingen, die binnen het landschap mochten bestaan of met voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel elf.

Aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement blijft het recht voorbehouden om zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodige overige personeel in het landschap Pasir te plaatsen; belovende de sultan en de landsgrooten ook die ambtenaren te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel twaalf.

1. Op welke plaats ook in het landschap Pasir het Gouvernement van Nederlandsch-Indië in het vervolg mocht wenschen

bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de sultan en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleenen terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen, kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van een vierkante paal, of zooveel meer of minder als noodig zal blijken ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

2. De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

3. Het Gouvernement belooft dergelijke gronden niet te vervreemden of te verkoopen, maar die, wanneer ze niet meer voor het beoogde doel noodig mochten zijn, weder aan het leen toe te voegen.

Artikel dertien.

1. De sultan en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen, den landbouw, de nijverheid, den handel en de scheepvaart en alle overige wettige en nuttige bronnen van volksbestaan beschermen en bevorderen, in bescherming nemen en doen beschermen allen, die zich met vergunning van het Gouvernement binnen het landschap Pasir gevestigd hebben, of aldaar tijdelijk verblijf houden, alle handelaren, onderdanen van het Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die in dat landschap ten handel komen.

2. Alle den handel onnoodig belemmerende gebruiken zullen mitsdien in het landschap Pasir afgeschaft en verboden zijn.

3. Aan de handelaren van dat landschap worden met betrekking tot den handel op Java en op alle andere landen, onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, wederkeerig dezelfde rechten verzekerd, die onderdanen van dat Gouvernement genieten.

4. De aan den sultan en zijne onderdanen toebehoorende schepen moeten voorzien zijn van een door den sultan uit te reiken zeebrief of van een jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke Gouvernementsvoorschriften, welke stukken echter niet zullen worden nitgereikt dan in overeenstemming met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die ze daartoe zal mede onderteekenen of doen onderteekenen door den betrokken plaatselijk besturende ambtenaar.

5. De sultan en zijne onderdanen zullen zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in de plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Artikel veertien.

Als onderdanen van den sultan van Pasir worden beschouwd alle personen van welken landaard ook die in dat landschap verblijf houden en niet behooren tot eene der in het volgende artikel omschreven categorieën.

Artikel vijftien.

1. Als rechtstreeksche onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden in het landschap Pasir beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle personen in dienst van het Gouvernement onverschillig van welken landaard;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements etablissementen;

4°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, niet behorende tot de inheemsche bevolking der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die na miinstens vijf jaren oafgebroken dienst eervol zijn ontslagen;

5°. alle Chineezen en andere vreemde oosterlingen;

6°. alle niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo behorende personen, die in dienst zijn van de hiervoren sub 1°. tot en met 5°. bedoelde onderdanen van het Gouvernement, benevens alle personen, onverschillig van welken landaard, die krachtens met hunne werkgevers op den voet der bestaande bepalingen gesloten werkcontracten op ondernemingen, welke door onderdanen van het Gouvernement gedreven worden, werkzaam zijn.

2. Tot de inheemsche bevolking van de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo worden mede gerekend de in dat gewest geboren Boegineezen.

3. Gouvernements onderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernementsrechtbanken en rechters.

4. Wanneer zij, verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen Pasir zijn opgevat, worden zij, door den sultan en de landsgrooten aan de Gouvernementsvertegenwoordigers uitgeleverd.

Artikel zestien.

1. Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den sultan van Pasir, die:

I. zich te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aan misdrijven of overtredingen schuldig maken;

II. misdrijven of overtredingen plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere onderdanen of wel ten aanzien zijner eigendommen of die zijner onderdanen;

III. hetzij tegelijk met Gouvernementsonderdanen, hetzij door een of meer Gouvernementsonderdanen alleen of met onderdanen van den sultan als eischers, in een civiel geding als gedaagden betrokken worden;

IV. zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der aan het Gouvernement afgestane of eventueel af te stane inkomsten dan wel ten aanzien van telegraaflijnen of kabels, hetzij deze liggen binnen het gebied van Pasir hetzij daarbuiten, en evenzoo ten aanzien van de bepalingen omtrent den in- en uitvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie in het landschap Pasir;

V. overtreden de door den Wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, welke voor het sultanaat en zijne ingezetenen van verbindende kracht zijn.

2. De ambtenaren van het Gouvernement zijn volkomen bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den sultan en de landsgrooten van Pasir steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan.

3. De sultan en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen over sultans onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en aan de uitvoering daarvan bevorderlijk zijn.

Artikel zeventien.

In de gevallen, waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel sultans onderdanen voor de rechtbanken of rechters van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, is de sultan bevoegd in persoon of bij gemachtigde tegenwoordig te zijn bij de berechting der zaken zijner onderdanen ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel achttien.

1. De sultan en de landsgrooten van Pasir zijn aansprakelijk voor de handhaving van orde en rust onder de sultans onderdanen.

2. Zij zullen desverlangd en in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo alle voor de overige ingezetenen des lands geldige politieele verordeningen en keuren ook op de sultans onderdanen van toepassing verklaren en ten aanzien van dezen handhaven.

3. Zij zijn bevoegd om wanneer hunne eigene middelen daartoe te kort schieten ten aanzien dier politiezorg de hulp en tussenkomst van het Europeesch bestuur in te roepen, maar daarentegen ook verplicht om desgevorderd diezelfde hulp en tussenkomst op eerste aanvraag te verleenen aan de ambtenaren, die van Gouvernementswege met de zorg voor de politie belast zijn.

Artikel negentien.

1. Behoudens de bepalingen van de artikelen 16 en 17 van deze overeenkomst zijn alle onderdanen van den sultan van Pasir onderworpen aan de rechtspraak van het leenbestuur.

2. Elk aan die rechtspraak onderworpen misdadiger wordt gestraft volgens de in het landschap Pasir bestaande wetten en landsinstellingen, met dien verstande evenwel, dat martelende of verminkende straffen, waaronder ook de straf van rotanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast, verbindende de sultan en de landsgrooten zich, om die straffen in overleg

N°. 201. 33.

met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo door meer menschelijke straffen te vervangen.

3. De doodstraf mag niet worden ten uitvoer gelegd dan nadat de schuldige met inachtneming der volgens de wetten en instellingen des lands voorgeschreven rechtspleging daartoe veroordeeld zij en de resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo na kennisname van het vonnis en alle overige tot de zaak betrekking hebbende bescheiden, zijne toestemming tot die ten uitvoerlegging zal hebben verleend.

4. Het voltrekken van de doodstraf zal geschieden op de in de Gouvernementslanden gebruikelijke wijze.

5. Wanneer de resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo bedenking heeft tegen de voltrekking der doodstraf en niet op grond daarvan terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië ingeroepen, aan welke beslissing de sultan en de landsgrooten zich zullen onderwerpen.

6. Bij veroordeeling tot dwangarbeid voor niet meer dan één jaar wordt de plaats waar de straf zal worden ondergaan door het hoofd van gewestelijk bestuur in overleg met den sultan en landsgrooten en bij langeren duur van straftijd van Regeeringswege aangewezen.

Artikel twintig.

1. Behoudens de bevoegdheid van het leenbestuur om tot zoodanigen maatregel voorstellen te doen aan den resident, berust bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië het uitsluitend recht om aan personen, al dan niet tot de Gouvernements rechtstreeksche onderdanen behoorende, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, het verblijf binnen het landschap Pasir of een gedeelte daarvan te ontzeggen, dan wel eene bepaalde plaats daarbuiten tot verblijf aan te wijzen.

2. Voor zoover die maatregel zal worden toegepast op de onderdanen van den sultan, geschiedt dit niet dan na ingewonnen advies van hem en zijne landsgrooten.

3. In het onderhoud van de personen, die door dien maatregel getroffen worden, wordt voor zooveel noodig van Gouvernementswege voorzien.

Artikel een en twintig.

1. De sultan en landsgrooten van Pasir verbinden zich geene Europeanen en westersche of oostersche vreemdelingen, voor zoover deze laatsten behooren tot eene der categorieën omschreven in de eerste alinea van artikel vijftien, in hun land toe te laten zonder vooraf verkregen toestemming van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo of van den plaatselijk besturende ambtenaar.

2. Handelaren echter zullen in de havens van het landschap Pasir worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den sultan en landsgrooten kennis moeten gegeven worden aan den plaatselijk besturende ambtenaar.

3. Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van oostersche vreemdelingen in het landschap Pasir te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzonder belang van dat landschap zal noodig achten.

4. Personen, die zich zonder verlof hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den sultan en de landsgrooten van Pasir in geen geval binuen dat landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden, indien zij zich daar vertoonen, en zulks ook zonder dat hunne uitlevering in elk voorkomend geval geëischt wordt.

5. Evenzoo bestaat die verplichting tot uitlevering ten aanzien van alle goederen en voorwerpen, die in strijd met de op de onderdanen van den sultan toepasselijk verklaarde verbodsbepalingen binnen het landschap Pasir zijn ingevoerd en aldaar kunnen worden achterhaald.

Artikel twee en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten van Pasir zullen den zee- en rivierroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats noch eenige

andere hulp of medewerking hoegenaamd verleen, noch toelaten dat die verleend worden aan zee- of rivierrovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen worden als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken zijn.

2. Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo uitleveren dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onderworpen zijn aan de rechtspraak van het Gouvernement of van het leenbestuur

Artikel drie en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten verbinden zich, om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten of langs de boorden der rivieren binnen het gebied van Pasir in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene hunner goederen toe te eigenen noch te gedoogen, dat iemand, wie ook, zich die toeigene.

2. Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand of uit de rivieren opgevischte goederen zullen de sultan en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement, en in afwachting van de maatregelen door dezen te nemen al dadelijk alles wat mogelijk is doen en laten doen om die schepen en vaartuigen of goederen te behouden of voor verdere schade te bewaren.

3. De sultan en de landsgrooten kunnen hulp- en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelve naarmate van de moeite wordt begroot. Van die begroting geven zij onverwijld kennis aan den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo die, na den sultan, de landsgrooten en de andere belanghebbenden te hebben gehoord, bevoegd is haar te wijzigen zooals hem billijk zal voorkomen.

4. Daarna kunnen de daarbij betrokkenen, indien zij zich door de bedoelde begroting, al dan niet door den resident gewijzigd, bezwaard gevoelen, door tusschenkomst van dien resident, de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen, aan welke beslissing de sultan en de mantri's zich zullen onderwerpen.

Artikel vier en twintig.

1. In het landschap Pasir zijn menschenroof, slavenhandel en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven door den sultan en de landsgrooten binnen hun land niet geduld, maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtig tegengegaan worden.

2. Zij verbinden zich hunne medewerking te zullen verleen aan de maatregelen die het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal nemen om tot eene algeheele afschaffing van de slavernij in hun land te geraken.

3. Ter verzekering der rechten van zoodanige personen die zich tot waarborg van schuld als pandelingen mochten hebben gesteld, beloven de sultan en de landsgrooten van Pasir te zullen waken en doen waken dat zooveel mogelijk in hun land worden nageleefd de bepalingen door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met opzicht tot het pandelingschap vastgesteld bij de ordonnantiën van 7 Juli 1859 (*Staatsblad* n°. 43) en 22 Juni 1872 (*Staatsblad* n°. 114) te zullen tegengaan en doen tegengaan alle onwettige en onbillijke aanhouding van personen als pandelingen en voorts krachtig te zullen medewerken tot de trapsgewijze afschaffing van het pandelingschap voor zooveel dat nog binnen hun land mocht bestaan.

Artikel vijf en twintig.

De sultan en de landsgrooten verbinden zich om vernederende en de mindere hoofden en bevolking onnoodig drukkende gebruiken voor zoover die nog mochten bestaan in overleg met den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zoo spoedig doenlijk af te schaffen.

Artikel zes en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten verklaren het havenbeheer en de politie in de havens en op de reeden van het landschap Pasir aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te hebben overgedragen en derhalve er in toe te stemmen:

dat door dat Gouvernement in die havens, waar het zulks noodig acht, havenmeesters worden aangesteld,

dat aan die ambtenaren dezelfde bevoegdheden worden toe-

gekend als aan de havenmeesters in het Gouvernements direct gebied, en

dat door de Regeering van Nederlandsch-Indië in die havenplaatsen haven-, ankerage- en loodsgelden worden geheven, ook van des sultans onderdanen.

2. Als een gevolg van de in de vorige alinea bedoelde overdracht zijn het algemeen politiereglement voor reeden, ankerplaatsen en havens in Nederlandsch-Indië (*Staatsblad* 1885 n°. 87) en de bepalingen waardoor het eventueel zal gewijzigd, aangevuld of vervangen worden, voor het landschap Pasir en zijne ingezetenen, den sultan en zijne onderdanen daaronder begrepen, van verbindende kracht.

3. Het vervoer van personen door middel van stoomschepen is in het landschap Pasir onderworpen aan de ter zake bestaande of nog te maken Gouvernements voorschriften (*Staatsblad* 1894 n°. 278), ook wanneer dat vervoer geschiedt met schepen aan den sultan of zijne onderdanen toebehoorende.

Artikel zeven en twintig.

1. De sultan en de landsgrooten van Pasir zullen aan personen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking van het landschap Pasir geene concessiën tot ondernemingen van landbouw of houtaanpak verleen, noch aan zoodanige personen gronden verkoopen of verhuren, noch toelaten, dat door sultans onderdanen dergelijke concessiën, die eventueel aan dezen mochten zijn verleend, dan wel rechten op gronden aan zoodanige personen worden overgedragen dan na verkregen toestemming van het Gouvernement en behoudens nadere goedkeuring der contracten door den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

2. Zoodanige concessiën zullen steeds met inachtneming van de algemeene belangen van Nederlandsch-Indië, waartoe ook het landschap Pasir behoort, zooveel mogelijk worden geregeld in overeenstemming met de algemeene verordeningen die te dezer zake reeds bestaan of nader mochten worden uitgevaardigd en met de bijzondere bepalingen die het Gouvernement te dien aanzien reeds gemaakt heeft of nader zal vaststellen.

3. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor zijne rekening ondernemingen van landbouw in het landschap Pasir te doen aanvangen en voortzetten, een en ander behoudens billijke schadeloosstelling aan de betrokkenen voor zoover daartoe grond bestaat.

4. De vorst en landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

Artikel acht en twintig.

1. Het recht tot het verleen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning in het landschap Pasir berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden benodigd voor mijnbouwkundige opsporing of mijnontginning, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

2. Van de voor vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen en concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht zal steeds de helft ten behoeve van het zelfbestuur worden afgestaan.

3. De uit dien hoofde aan het zelfbestuur toekomende gelden zullen worden gestort in een landschapsfonds, hetwelk onder bewaring en beheer zal staan van den betrokken plaatselijk besturende ambtenaar.

4. Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen en mijnontginningen in het landschap Pasir te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

5. De sultan en landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

6. De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen zijn van kracht voor het landschap Pasir en derzelfs ingezetenen.

Artikel negen en twintig.

De sultan en de landsgrooten van Pasir verbinden zich de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en te bevorderen.

Artikel dertig.

De sultan en de landsgrooten verbinden zich om met de middelen onder hun bereik of tot hunne beschikking gesteld of nog te stellen het volksonderwijs in hun land krachtdadig te ondersteunen en te bevorderen.

Artikel een en dertig.

Al de door het Nederlandsch Indisch Gouvernement in omloop gebrachte muntsoorten zullen ook in het landschap Pasir tegen den wettigen koers gangbaar zijn.

Artikel twee en dertig.

1. De in Pasir bestaande belastingen en heffingen, hetzij in geld of in arbeid zullen door den sultan en de landsgrooten noch verhoogd noch verlaagd worden, noch zullen nieuwe worden ingevoerd, zonder vergunning van het Gouvernement.

2. Behalve de in de suppletoire overeenkomst van 28 Juli 1900 genoemde rechten, worden in Pasir de volgende belastingen geheven:

1°. Hoofdgeld. Wordt geheven van alle volwassen mannelijke ingezetenen, onderdanen van den sultan, van den leeftijd van 17 tot 50 jaar, en wel van de getrouwen f 2,50 en van de ongehuwden f 1,50 en voor de van de eerste maal aangeslagen wordende personen f 1 per jaar, alles behoudens de in billijkheid te verleenen vrijstellingen;

2°. Padie-belasting of vertiening op het rijstgewas. Een tiende van het rijstgewas, op te brengen in natura dan wel in geld, overeenkomstig billijke taxatie;

3°. Belasting op de ingezamelde boschproducten. Een tiende van de ingezamelde boschproducten;

4°. Belasting op klapperboomen. Iedere eigenaar van klapperboomen is verplicht van elken vruchtdragenden boom per jaar 2 rijpe vruchten aan het zelfbestuur af te staan;

5°. Heerendiensten. Heerendiensten worden gepresteerd door de volwassen mannelijke ingezetenen, onderdanen van den sultan.

3. Het Gouvernement heeft het recht ook deze inkomsten geheel of gedeeltelijk tegen een nader te bepalen billijke schade-loosstelling van den sultan en de landsgrooten over te nemen en die daarna te wijzigen of af te schaffen, dan wel nieuwe daarvoor in de plaats te stellen.

4. De sultan en de landsgrooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het sultanaat geen onwettige heffingen, hoe ook genaamd en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

5. Het Gouvernement heeft het recht om ten laste van zijn directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als hetzelfde noodig zal achten.

Artikel drie en dertig.

1. Voor zoover de bepalingen der vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de sultans en landsgrooten van Pasir gesloten in strijd zijn met die van deze overeenkomst, zijn zij door deze vervallen.

2. Omtrent punten bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

3. Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal den sultan en de landsgrooten van Pasir en hunne opvolgers, zoolang zij de hun in dit contract opgelegde verplichtingen trouw en stipt opvolgen, in hunne waardigheden en rechten als zoodanig handhaven en zich niet anders dan in de in dit contract omschreven gevallen met de inwendige huishouding van het landschap inlaten.

Artikel vier en dertig.

Dit contract treedt in werking op den dag op welken het door de Regeering van Nederlandsch-Indië zal worden goedgekeurd.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld ter hoofdplaatse Kampong Pasir overeengekomen, in viervoud opgemaakt, ondertekend, bezegeld en plechtig beëdigd door den sultan

van Pasir, IBRAHIM CHALIL OEDIN en door zijne landsgrooten, pangeran KESOEMA DJAJA NINGRAT, radja MOEDA (aangewezen troonsopvolger), pangeran MANTRI en pangeran DEPATIE, in tegenwoordigheid van mij CORNELIS ALEXANDER KROESEN, resident der Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo.

Stempels en handteekeningen van den sultan van Pasir en zijne landsgrooten.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 14den December 1902, onder voorbehoud, dat de sultan en de landsgrooten van Pasir instemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst van de artt. 8, 9, 10, 13, 16, 19 en 21 aangebrachte wijzigingen, strekkende om dien tekst met den Nederlandschen in overeenstemming te brengen, en dat zij van deze instemming doen blijken door eene hieronder te stellen ondertekende en bezegelde verklaring.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) PAULUS.

Wij, IBRAHIM CHALIL OEDIN, sultan van Pasir en landsgrooten van dat landschap verklaren in te stemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst van de artikelen 8, 9, 10, 13, 16, 19 en 21 van bovenstaand contract aangebrachte wijzigingen, ten bewijze waarvan wij deze verklaring hebben ondertekend en bezegeld.

Gedaan te Kampong Pasir, den 18den April 1903, overeenkomende met den 20sten Dzoelhidjah 1320.

Stempels en handteekeningen van den sultan van Pasir en van zijne landsgrooten.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) DE GROOT.

Wij, sultan IBRAHIM CHALIL OEDIN, bestuurder van het landschap Pasir en zijne landsgrooten, hebben op verzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onderstaanden staat opgemaakt en ondertekend.

Opgave van de havens van het landschap Pasir bedoeld in art. 21 van het contract van heden.

Namen der havens:
Pasir
Telakei
Adang
Apar

Aldus opgemaakt te Kampong Pasir den 1sten September 1902, overeenkomende met den 27sten Djoemadilawal 1320.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PASIR.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 34.

Blijkens de bij zijn optreden op 28 Juli 1900 gepasseerde akte van verband (1) verklaarde de tegenwoordige bestuurder van het onder de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo ressorteerende landschap Pasir, IBRAHIM CHALIL OEDIN, zich bereid om mede te werken tot het sluiten van eene nieuwe overeenkomst beter beantwoordende aan de eischen des tijds en ook strekkende tot overdracht aan het Gouvernement — tegen schadeloosstelling — van de tolrechten, pachten en monopolieën

(1) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1901/1902, — 169 n^o. 10.

in Pasir. Deze overdracht kwam tot stand bij de overeenkomst van 28 Juli 1900 (2) terwijl het nieuwe contract op 1 September 1902 werd gesloten. Behoudens de bepalingen betreffende den mijnbouw, is de inhoud van het nieuwe contract, hetwelk hierbij wordt overgelegd, in hoofdzaak gelijk aan dien van het contract met Koetei van 26 Augustus 1902. (3)

(2) Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1901/1902, — 169 n^o. 6.

(3) Zie n^o. 31 van dezen bundel.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

RAJA.

VERKLARING.

N^o. 35.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende TOEHAN KAPOELTAKAN radja van Raja met de grooten verklaar, dat het gebied van Raja, een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland.

Dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst Derselver vertegenwoordiger.

Verder verklaar ik dat ik steeds bereid zal zijn omtrent alle zaken, mijn landschap betreffende in overleg te treden met het Gouvernement of Deszelfs vertegenwoordiger.

Ook verklaar ik dat, zoo dikwijls zich grensgeschillen zullen voordoen met naburige landschappen, ik mij onvoorwaardelyk zal onderwerpen aan de beslissingen die ter zake door of van wege het Nederlandsch-Indische Gouvernement zullen worden genomen.

Aldus gedaan, onderteekend en beëdigd te Pematang Raja op den 9den November 1902.

Handteekeningen en stempels
van den radja van Raja en zijne
grooten.

In tegenwoordigheid van mij,
De controleur voor de Bataksche aangelegenheden,
(w. g.) WESTENBERG.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 6den Januari 1904, zijnde daarmede tevens TOEHAN KAPOELTAKAN erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Raja.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — 201.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

PANEI.

VERKLARING.

Nº. 36.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende TOEHAN DJADIAMMAT, radja van Panei met de grooten verklaar dat het gebied van Panei een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland.

Dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst Derzelve vertegenwoordiger.

Verder verklaar ik dat zoo dikwijls zich grensgeschillen zullen voordoen met naburige landschappen, ik mij onvoorwaardelyk zal onderwerpen aan de beslissingen die ter zake door of van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zullen worden genomen.

Aldus gedaan onderteekend en beëdigd te Pematang Panei op den 24sten September 1903.

Handteekeningen van den radja van Panei en van zijne grooten.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 6den Januari 1904, zijnde daarmede tevens TOEHAN DJADIAMMAT erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Panei.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal.

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH,

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

RAJA EN PANEI.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 37.

Zooals blijkt uit kolom 58 van het Koloniaal Verslag van 1903 werd de resident van de Oostkust van Sumatra door de Indische Regeering gemachtigd om de door de Timoersche landschappen Raja en Panei aangeboden onderwerping aan het Gouvernement aan te nemen.

De hierbij overgelegde verklaringen bevatten de formeele erkenning van de Nederlandsche heerschappij door de hoofden dier landschappen, respectievelijk op 9 November 1902 en 24 September 1903. Deze verklaringen zijn goedgekeurd en bekrachtigd bij het Gouvernementsbesluit van 6 Januari 1904 n^o. 24, waarbij tevens TOEHAN KAPOELTAKAN en TOEHAN DJADIAMMAT zijn erkend en bevestigd, respectievelijk als hoofd van het landschap Raja en als hoofd van het landschap Panei.

Beide landschappen zijn gelegen ten noordoosten van het Tobameer. Vóór 1894 liet de verhouding van Raja tot het Gouvernement veel te wenschen over en was zelfs in 1887 onder het bestuur van den vorigen TOEHAN RAJA, Rondahaim, eene tuchtigingsexpeditie naar dit landschap noodig (zie Koloniaal Verslag 1888, bladz. 12/13) Sedert diens overlijden en als een gevolg van de gebeurtenissen, die na het optreden van den tegenwoordigen bestuurder in Raja voorvielen, is dit landschap echter zeer gouvernementeel gezind geworden (zie o. a. de Koloniale Verslagen van 1896, bladz. 12; 1897, bladz. 14; 1898, bladz. 11; 1899, bladz. 26; 1900, bladz. 25).

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ATJEHSCH E O N D E R H O O R I G H E D E N .

VERKLARING EN AKTE VAN BEVESTIGING.

N^o. 38.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, TEUNGKOE BENTARA TJI, hoofd van het landschap Bajoe verklaar:

Ten eerste: dat het landschap Bajoe een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelyk staat onder de heerschappij van Nederland; dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Hoogst Derzelve vertegenwoordiger, uit wiens handen ik het bestuur over het landschap Bajoe aanvaard.

Ten tweede: dat ik mij in geenerlei staatkundige aanrakingen zal stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Bajoe door of namens den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden zijn of zullen worden getroffen en dat ik in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden zijn of zullen worden gegeven.

Aldus gedaan en beëdigd te Lho Semawé den 3den Februari 1903 of den 5den der maand Doelkangidah van het Mohamedaansche jaar 1320 en opgemaakt in drievoud.

Handteekening van TEUNGKOE
BENTARA TJI, Oeloebalang van het
landschap Bajoe.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernment-Secretaris,
(w. g.) DE GROOT.

AKTE VAN ERKENNING EN BEVESTIGING.

Nademaal TEUNGKOE BENTARA TJI, hoofd van het landschap Bajoe op den 3den Februari 1903 de aan deze akte gehechte verklaring heeft bezegeld en onderteekend, zoo wordt voornoemde TEUNGKOE BENTARA TJI door mij onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, plechtiglyk erkend en bevestigd in zijne waardigheid van hoofd van het landschap Bajoe, zullende hij, zoolang de in bovenbedoelde verklaring aangegane verbintenis door hem wordt nageleefd, in die waardigheid door het Gouvernement worden gehandhaafd.

Ten blyke waarvan hem een exemplaar van deze akte van erkenning en bevestiging, zoomede een exemplaar van de bovenbedoelde door hem afgelegde verklaring zullen worden uitgereikt.

Aldus opgemaakt in triplo te Koeta-Radja den 26sten Februari 1903.

*De civile en militaire gouverneur van Atjeh en
Onderhoorigheden,*
(w. g.) J. B. VAN HEUTSZ.

Deze akten van erkenning en van bevestiging, zoomede de hieraan gehechte verklaring zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 23sten April 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

ZITTING 1903 — 1904. — **201.**

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

ATJEHSCH E O N D E R H O O R I G H E D E N .

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 39.

Blijkens de hierbij overgelegde verklaring en akte van bevestiging is op 3 Februari 1903 als hoofd van het landschap Bajoe, (afdeeling Onderhoorigheden van Atjeh, onderafdeeling Lho Seumawè), opgetreden TEUNGKOE BENTARA TJI, na het afleggen van eene verklaring van denzelfden aard als de ver-

klaringen in 1900 en volgende jaren afgelegd door verschillende hoofden in de Atjehsche Onderhoorigheden. (Zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1900/1901 — **169**, n^o. 27; 1901/1902 — **169**, n^o. 47 en 1902/1903 — **174**, n^o. 29).

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TABOENDOENG, c. a.

VERKLARING.

N^o. 40.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende OEMBOE TOENGGOE NAMOEPARAIN, radja van de landschappen Taboendoeng, Bata Kapedoe, Kambara, Soedoe en Kadomboe, verbind mij, wanneer het Gouvernement van Nederlandsch-Indië in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of établissements op te richten, zulks niet alleen te zullen toelaten, maar ook daartoe kosteloos ter beschikking van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië te zullen stellen eene uitgestrektheid gronds ter grootte van een vierkante paal of zooveel meer of minder als mocht blijken noodig te zijn ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

De ter beschikking van het Gouvernement gestelde terreinen zullen behoorlijk afgebakend en in kaart gebracht worden.

Dergelijke gronden zullen door het Gouvernement niet verveemd noch verkocht worden, maar daarentegen aan mij worden teruggegeven, wanneer zij niet meer voor het beoogde doel noodig mochten zijn.

Waingapoe, den 16den December 1901.

Handmerk van OEMBOE
TOENGGOE NAMOEPARAIN.

Hetwelk in onze tegenwoordigheid is gesteld.

(w. g.) R. L. A. HELLWIG. (w. g.) R. FRANZ.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 28sten December 1902.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) PAULUS.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TABOENDOENG c. a.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 41.

Blijkens de hierbij overgelegde verklaring heeft de radja van Taboendoeng, Bata Kepedoe, Kamhera, Soedoe en Kadoemboe, (eiland Soemba, residentie Timor en onderhoorigheden) zich verbonden om telkens wanneer het Gouvernement mocht wen-

schen in zijn gebied bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, den daarvoor benooidigden grond op de in die verklaring genoemde voorwaarden, kosteloos ter beschikking van het Gouvernement te stellen.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TABANAN.

CONTRACT.

N^o. 42.

OVEREENKOMST.

Onder de nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen: JOHANNES ESCHBACH, resident van Bali en Lombok, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, en GOESTI NGOERA AGOENG, radja van Tabanan.

Aangezien het wenschelijk is gebleken om in naam der menschelijkheid de adat van het mesatia ook in de zelfbesturende inlandsche landschappen op het eiland Bali af te schaffen, zoo is tusschen ons overeengekomen als volgt:

Eenig artikel.

De radja van Tabanan verbindt zich zoowel voor zich als voor zijne opvolgers de adat van het mesatia in het landschap Tabanan van af heden af te schaffen en derhalve nimmer meer te gedoogen, dat weduwen, hetzij van een radja, hetzij van een lid van diens familie, hetzij van wien ook, met het lijk van hun echtgenoot worden verbrand, of in het algemeen, dat menschen, wie deze ook mogen zijn, zich bij eenige lijkverbranding op welke wijze ook ten offer brengen dan wel gebracht worden.

Aldus overeengekomen op heden den 20sten Januari des jaars 1904 en vervolgens met onze handteekening en ons zegel bekrachtigd in het bijzijn van den rijksbestuurder (pepatih) GOESTI GDE NGOERAH MADE KALERAN en van de landsgrooten GOESTI NGOERAH GDE, GOESTI WAJAHAN LOBAR, GOESTI GROEDOEG en GOESTI KTOET GDE, de drie laatsten gevolmachtigden van GOESTI NGOERAH RAI, GOESTI GDE RAKA en GOESTI GDE POETRA, die wegens ziekte verhinderd zijn tegenwoordig te zijn.

(w. g.) J. ESCHBACH.

Stempel en handteekening van:
SRI PADOEKA RATOE NGOERAH AGOENG.

- (get.) GOESTI GDE NGOERAH MADE KALERAN,
- („) GOESTI NGOERAH GDE,
- („) GOESTI WAJAHAN LOBAR,
- („) GOESTI GROEDOEG,
- („) GOESTI KTOET GDE.

Voor de legalisatie van bovenstaande handteekeningen en handmerken van GOESTI NGOERAH AGOENG, radja van Tabanan, GOESTI GDE NGOERAH MADE KALERAN, rijksbestuurder (pepatih) van Tabanan en de landsgrooten, GOESTI NGOERAH GDE, GOESTI WAJAHAN LOBAR, GOESTI GROEDOEG en GOESTI KTOET GDE, de drie laatsten gevolmachtigden van GOESTI NGOERAH RAI, GOESTI GDE RAKA en GOESTI GDE POETRA.

De resident van Bali en Lombok,

(w. g.) J. ESCHBACH.

De controleur bij het bureau voor Inlandsche zaken,

(w. g.) SCHWARTZ.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) DE GROOT.

Het onderschrift luidt:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 10den Maart 1904.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

A. E. ELIAS.

*Overeenkomsten met inlandsche vorsten in den
Oost-Indischen Archipel.*

TABANAN.

**AKTEN VAN VERBAND EN VAN
BEVESTIGING.**

N^o. 43.

**AKTE VAN VERBAND van den radja van Tabanan
GOESTI NGOERAH AGOENG.**

Ik GOESTI NGOERAH AGOENG, vroeger genaamd GOESTI NGOERAH RAI, radja van Tabanan, verklaar, dat ik mij gebonden acht door het contract op den 13den Juli 1849 door wijlen mijn vader GOESTI NGOERAH AGOENG met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangegaan en beloof, dat ik alle daaruit voort-spruitende verplichtingen getrouwelijk zal nakomen.

Deze verklaring heb ik GOESTI NGOERAH AGOENG bezegeld en onderteekend ten overstaan van den resident van Bali en Lombok JOHANNES ESCHBACH, in het bijzijn van mijn rijksbestuurder (pepatih) GOESTI GDE NGOERAH MADE KALERAN en van mijne landsgrooten GOESTI NGOERAH GDE, GOESTI NGOERAH RAI, GOESTI GDE RAKA en GOESTI MADE BATOE, gevolmachtigde van GOESTI GDE POETRA, die wegens ziekte verhinderd is tegenwoordig te zijn.

Tabanan, 18 Augustus 1903.

Stempel en handteekening van den radja van Tabanan, zoomede de handteekeningen van zijn rijksbestuurder en van zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij:
resident van Bali en Lombok,
(get.) J. ESCHBACH.

**AKTE VAN ERKENNING EN BEVESTIGING van
den radja van Tabanan GOESTI NGOERAH AGOENG.**

Nademaal GOESTI NGOERAH AGOENG, vroeger genaamd GOESTI NGOERAH RAI, door erfopvolging in de regeering over het landschap Tabanan is opgetreden, en aangezien in de op heden den 18den Augustus 1903 gehouden vergadering van den radja en de landsgrooten van Tabanan, bijgewoond door mij JOHANNES ESCHBACH, resident van Bali en Lombok, en HERMANUS JOHANNES ELIAS FRANS SCHWARTZ, controleur bij het bureau voor de inlandsche zaken te Singaradja, voornoemde GOESTI NGOERAH AGOENG is erkend te zijn de wettige opvolger van den op den 6den

Maart 1903 overleden radja GOESTI NGOERAH AGOENG en hij verklaard heeft zich gebonden te achten door het contract op den 13den Juli 1849 door wijlen zijn vader GOESTI NGOERAH AGOENG boven vermeld voor zich en zijne opvolgers gesloten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoo wordt voornoemde GOESTI NGOERAH AGOENG, door mij onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal vanwege en in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement erkend als radja van Tabanan.

Tabanan, 18 Augustus 1903.

De resident van Bali en Lombok,
(w. g.) J. ESCHBACH.

In tegenwoordigheid van mij:
De controleur bij het bureau voor de inlandsche zaken,
(w. g.) SCHWARTZ.

Deze akten van verband en van erkenning en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den October 1903.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië,
(w. g.) W. ROOSEBOOM.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) C. B. NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
A. E. ELIAS.

TABANAN.

NOTA VAN TOELICHTING.

N^o. 44.

De barbaarsche gewoonte, dat weduwen met het lijk harer gestorven echtgenooten worden verbrand (mesatia), heeft van ouds op Bali bestaan, en hangt samen met de aldaar heerschende godsdienstige begrippen, al schijnt aangenomen te mogen worden, dat het in de godsdienstige geschriften nergens voorgeschreven is. In de gouvernementlanden van Bali is het mesatia bijna een halve eeuw geleden definitief afgeschaft (zie Koloniaal Verslag 1861, bladz. 23/24) en in de zelfbesturende landschappen bepaalde het zich reeds lang tot de verbranding van weduwen van vorstelijke personen en landsgrooten (poenggawa's) en had het dan nog zeer zeldzaam plaats. Volgens een rapport van den resident van Bali en Lombok van Augustus 1902, moet mesatia in Karang Asem en Kloengkoeng in de laatste jaren niet zijn voorgekomen, terwijl in Gianjar sedert 1847 geen verbranding van weduwen van vorstelijke personen meer heeft plaats gehad; wel omstreeks 12 jaar geleden van een bijwijf van een poenggawa. In Bangli daarentegen hebben in Juni 1900 ter gelegenheid van de lijkverbranding van den broeder van den tegenwoordigen bestuurder twee zijner bijwijven zich aan de vlammen prijsgegeven en in Badoeng liet nog zelfs in 1895 een der bijwijven van den in 1890 overleden radja van Pametjoetan zich tegelijk met zijn lijk verbranden. In deze beide gevallen had het mesatia plaats niettegenstaande van bestuurswege al het mogelijke was beproefd om het tegen te gaan (zie de Koloniale Verslagen van 1891 bladz. 32 en 1901 bladz. 40). Het tijdstip om ingrijpender maatregelen te nemen tot bestrijding van het mesatia achtte de Indische Regeering eerst gekomen, toen in October 1903, ondanks haar uitdrukkelijk verbod, waaraan kracht was bijgezet door de zending van twee oorlogsschepen, twee weduwen van den op 6 Maart te voren overleden bestuurder van Tabanan,

GOESTI NGOERAH AGOENG, zich met zijn lijk hadden laten verbranden. Aan den bestuurder van Tabanan, als hoedanig, blijkt de hierbij overgelegde akte van bevestiging, op 18 Augustus jl., onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, vanwege en in naam van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, door den resident van Bali en Lombok was erkend de zoon van den overleden radja GOESTI NNOERAH RAI, onder denzelfden naam als de overledene droeg, werden namelijk de volgende eischen gesteld:

a. sluiting van een contract, waarbij hij zich, zoowel voor zich als voor zijn opvolgers verbond de adat van het mesatia in het landschap Tabanan af te schaffen en derhalve nimmer te gedoogen, dat weduwen, hetzij van een radja, hetzij van een lid van diens familie, hetzij van wien ook, met het lijk van hun echtgenoot werden verbrand, of in het algemeen, dat menschen, wie zij ook mochten zijn, zich bij eenige lijkverbranding op welke wijze ook ten offer brachten dan wel gebracht werden;

b. zending van een gezantschap, uit een of meer van de naaste bloedverwanten van den radja bestaande, om den Gouverneur-Generaal verontschuldigen aan te bieden en vergiffenis te vragen.

De bestuurder van Tabanan heeft binnen de daarvoor vastgestelde termijnen geheel aan deze eischen voldaan. De desbetreffende overeenkomst is op den 20sten Januari 1904 gesloten en wordt hierbij overgelegd, benevens de akte van verband door den nieuwen bestuurder vóór zijne verheffing als zoodanig afgelegd.

